

KONGELIG RESOLUSJON

Klima- og miljødepartementet
Statsråd: Ola Elvestuen

Ref.nr.:
Saksnr.: 19/1381
Dato: 21.06.2019

Verneplan for skog

1 Forslag

Klima- og miljødepartementet (KLD) tilrår med dette opprettelse av 29 verneområder i skog i medhold av naturmangfoldloven. 21 av områdene er nye naturreservater, 8 av områdene er utvidelse av eksisterende naturreservater.

Tilrådingen omfatter ca. 90 km² nytt verneareal, hvorav ca. 48 km² produktiv skog. Følgende områder foreslås vernet:

1. Kvist naturreservat i Balestrand kommune, Sogn og Fjordane
2. Flostranda naturreservat (utvidelse) i Stryn kommune, Sogn og Fjordane
3. Vedvika naturreservat i Vindafjord kommune, Rogaland fylke
4. Svingervann naturreservat (utvidelse) i Kristiansand kommune, Vest-Agder
5. Badstudalen naturreservat (utvidelse) i Lillesand kommune, Aust-Agder
6. Bjorvannsheia naturreservat (utvidelse) i Birkenes kommune, Aust-Agder
7. Knudansheia naturreservat i Iveland kommune, Aust-Agder
8. Underforlii naturreservat i Bygland kommune, Aust-Agder
9. Demningane og Gravtjernåsen naturreservat (utvidelse) i Porsgrunn kommune, Telemark
10. Måna naturreservat i Drangedal kommune, Telemark
11. Skirvedalen naturreservat (utvidelse) i Tinn og Rollag kommuner, Telemark og Buskerud
12. Finnemarka naturreservat (utvidelse) i Lier og Modum kommuner, Buskerud
13. Sagåsen naturreservat i Sarpsborg kommune, Østfold
14. Nekfallet naturreservat i Rendalen kommune, Hedmark
15. Gålaskarven naturreservat i Stor-Elvdal kommune, Hedmark
16. Gitvola og Nordre Kletten naturreservat i Åmot kommune, Hedmark
17. Kildeøyene naturreservat i Åmot kommune, Hedmark
18. Turtroa naturreservat i Åmot kommune, Hedmark
19. Nordhuehøgda naturreservat i Elverum kommune, Hedmark
20. Skuta naturreservat i Nord-Odal kommune, Hedmark
21. Brenninga naturreservat i Åsnes kommune, Hedmark
22. Sigridbrenna naturreservat i Åsnes kommune, Hedmark
23. Islandselve naturreservat i Sør-Aurdal kommune, Oppland
24. Kvennskora naturreservat i Meråker kommune, Trøndelag
25. Finntjønndalen naturreservat i Grong kommune, Trøndelag
26. Øystre Slidreåne naturreservat i Vestre Slidre og Øystre Slidre kommuner, Oppland
27. Hestgjuvnatten naturreservat i Flå kommuner, Buskerud
28. Gardefjellet naturreservat i Bygland kommune, Aust-Agder
29. Røverkollen naturreservat (utvidelse) i Oslo kommune, Oslo

Områdene Sagåsen og Finntjønndalen eies av Statskog SF. Øvrige områder inngår i arbeidet med frivillig vern av privateid skog.

I tillegg tilrås det en endring av verneforskriften, uten arealutvidelse, for Bjønnknuten naturreservat i Drangedal og Kragerø kommuner. Videre foreslås oppheving av deler av Prestøy naturreservat i Askvoll kommune, mens Lauvholmen naturreservat foreslås opprettet på resterende del av tidligere Prestøy naturreservat. I tillegg foreslås forskriftene for VEAS naturminne og Djuptrekkodden naturminne i Asker kommune opphevet.

1.1. Begrunnelse for verneforslaget

Verneområdene vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til gjennom behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet:

- 1. Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- 2. Ingen arter og naturtyper skal utryddes som følge av menneskelig aktivitet, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.*
- 3. Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.*

Meld. St. 14 (2015-2016) legger opp til videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, i hovedsak ved vern av offentlig eid skog og ved frivillig vern av privateid skog. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om 10 prosent vern av skogarealet, samt internasjonale mål og forpliktelser, jf. bl.a. konvensjonen for biologisk mangfolds artikkel 8, jf. også naturmangfoldloven § 33 g om økologiske og landskapsmessige sammenhenger.

Vern av områdene mot ulike typer inngrep bidrar til å bevare norsk naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c. Skogvern er vurdert som et effektivt virkemiddel for å sikre norsk naturmangfold, blant annet ved at man fanger opp leveområder for et stort antall truede arter.

1.2. Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34, § 37 og § 62. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi. Naturreservatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte naturhistoriske verdier*), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

1.3. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. Skogområdene i denne tilrådingen omfatter både områder der ulike utforminger av barskog er dominerende, og områder med stort innslag av edellauvskog med stor variasjonsbredde i naturtyper og stort arts mangfold. Opprettelsen av verneområdene bidrar til å sikre viktige områder for naturmangfold i norske skogøkosystem. Viktige verneverdier er knyttet til stor variasjon i skogtyper, deriblant

gammel skog som bidrar til å fylle mangler i skogvernet. Det er påvist et stort antall truede og nær truede arter i områdene.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet er generelt hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftlinjer. Vern av de foreslåtte områdene skal gjennom bestemmelser om slike tiltak sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed *redusere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforringer betaler* der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. KLD vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. KLD anser at *kunnskapsgrunnlaget* er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Det er ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger etter KLDs vurdering tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde nedenfor, samt til Miljødirektoratets tilrådinger.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, jf. bl.a. dokumentasjon i "Lokalitetsdatabase for skogområder". Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapport 535/2010 og NINA rapport 1352/2017.

KLD vurderer generelt at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med et nettverk av verneområder er et effektivt bidrag til å sikre det biologiske mangfoldet i skog. Hvis områdene i denne saken ikke vernes er fortsatt skogbruk den mest aktuelle arealanvendelsen for de fleste områdene. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold.

1.4. Andre samfunnsinteresser som kan påvirkes av verneforslaget

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men aktiviteter som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv kan i stor grad fortsette som tidligere.

Det går eksisterende veier inn i noen av de foreslåtte verneområdene.

Det inngår eksisterende kraftlinjer i nytt verneareal i områdene Flostranda, Vedvika, Finnemarka og Hestgjuvnatten. Områdene har bestemmelser i verneforskriftene om drift, vedlikehold, oppgradering og fornyelse av kraftlinjer.

I områdene Nefallet og Islandselve er tidligere søknader om vannkraftutbygginger avslått pga. negative konsekvenser for viktig naturmangfold og sårbar bekkekløftnatur. Det vurderes at hensynet til verneverdiene i disse områdene veier tyngre enn vannkraftpotensialene.

Områdene Nefallet og Vedvika ligger i arealer som NVE har foreslått som vurderingsområde for vindkraftutbygging. I NVEs kartbase er deler av foreslått verneareal markert som eksklusjonsområder. KLD viser også til at Nefallet har store naturverdier, er bratt med en dyp bekkekløft og har høydeforskjell ca 400 meter. KLD antar at arealet er lite egnet for vindkraftutbygging.

For øvrig berører verneforslaget ikke kjente planer om utbygging av vannkraft eller vindkraft, kjente potensialer for vannkraft eller vindkraft, eller kjente planer om bygging av nye kraftledninger. Det vises også til omtale om energinteresser i kap. 7 og 8.

Ca 500 meter øst for området Røverkollen ligger et steinbrudd som med dagens uttakshastighet kan drives i ca 30 år. KLD anser det ikke som påregnelig at det i overskuelig framtid skulle tillates et større dagbrudd innenfor det foreslåtte verneområdet, men foreslår at verneforskriften åpner for eventuell underjordisk drift i tilfelle det blir aktuelt i framtida. Det er registrert mineralforekomster, i form av sand- og grusressurser, i eller nær noen av områdene, men det er ikke meldt inn interesse rundt utnyttelse av disse innenfor foreslåtte verneområder.

Betydelige arealandeler i verneforslaget er enten relativt vanskelig tilgjengelig skog med begrenset skogbruksmessig lønnsomhet eller skog med store miljøverdier som uansett ikke kunne hogges grunnet miljøhensyn i skogbrukets sertifiseringsregler og bestemmelser i forskrift om bærekraftig skogbruk. De fleste områdene er frivillig vern av privateid skog, hvor skogeier selv har vurdert vern som sin ønskede arealdisponering. Samlet sett vurderes verneforslagets konsekvenser for skognæringen og avvirkningen som begrensede.

To områder i Trøndelag omfatter arealer i reinbeitedistrikter.

1.5. Planstatus

Arealene i verneplanen er LNFR-områder i kommuneplaner, med følgende unntak:

Vedvika: Deler av arealet er avsatt som friområde i kommuneplanen.

Skirvedalen: Deler av arealet på gnr./bnr. 159/1 er avsatt til hyttebygging i kommunedelplan for Hovin.

2. Samfunnsnytte og konsekvenser av verneforslaget

2.1. Samfunnsnytte av verneforslaget

Gjennomføring av verneforslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold, målet om vern av 10 % av skogarealet og internasjonale mål og forpliktelser. Det vises til nærmere omtale i kap. 1.1. Verneområdene har i tillegg viktige

opplevelseskvaliteter og kan bidra til verdiskaping lokalt og regionalt knyttet til naturbasert turisme. Naturmangfold har også en egenverdi. Vern som foreslått vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen Natur for livet (Meld. St. 14 (2015-2016)).

2.2. Samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som på ulike måter vil påvirke ulike samfunnsområder. Områdene er gjennomgående små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene for andre interesser er begrensede.

Alle områder som foreslås vernet har areal under 250 km² og omfattes ikke av kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift. Bruksinteresser er klarlagt gjennom oppstartmelding og høring av verneforslag, samt annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite og jakt og annet friluftsliv. Med unntak av skogbruk, er dette aktiviteter som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

KLD vurderer generelt at et nettverk av verneområder, kombinert med gode miljøtiltak i skogbruket samt andre aktuelle virkemidler, er en effektiv måte å sikre naturmangfoldet i skog. Hvis områdene i denne tilrådingen ikke vernes er fortsatt skogbruk mest aktuelle arealbruk. Det vil da i hovedsak være sektorlover og skogbrukets sertifiseringsordning som skal ivareta hensynet til naturmangfold på disse arealene. KLD vurderer at betydelige arealandeler i verneforslaget enten er relativt vanskelig tilgjengelig skog med begrenset skogbruksmessig lønnsomhet eller skog med store miljøverdier som uansett ikke kunne hogges grunnet miljøhensyn i skogbrukets sertifiseringsregler og bestemmelser i forskrift om bærekraftig skogbruk. De fleste områdene er frivillig vern av privateid skog, hvor skogeier selv har vurdert vern som sin ønskede arealdisponering. Samlet sett vurderes verneforslagets konsekvenser for skognæringen og avvirkningen som begrensede.

Vern vil begrense mulighetene for bl.a. regulering av vassdrag og andre inngrep i strid med verneformålet. Det er ikke kjente planer om utbygging av vannkraft, vindkraft eller nye kraftledninger i noen av områdene. Det er registrert potensiale for småkraftverk i enkelte områder, jf. kap. 1.4. KLD vurderer at områdets verneverdier i skogvernsammenheng tilsier at verdien av å etablere naturreservater i områdene er større enn nytten av eventuell utnyttelse av disse vannkraftpotensialene.

Området Nefallet ligger i et område som NVE har foreslått som vurderingsområde for vindkraftutbygging. KLD viser til at det foreslåtte verneområdet har store naturverdier, er bratt med en dyp bekkekløft og har høydeforskjell ca 400 meter. I NVEs kartbase er deler av foreslått verneområde markert som eksklusjonsområder mhp. vindkraftutbygging. KLD antar at arealet er lite egnet for vindkraftutbygging, og at eventuell framtidig utbygging av vindkraft med tilhørende infrastruktur vil måtte plasseres utenfor foreslått verneområde.

Ca 500 meter øst for området Røverkollen i Oslo kommune ligger et steinbrudd som med dagens uttakshastighet kan drives i ca 30 år. KLD anser det ikke som påregnelig at det i overskuelig framtid skulle tillates et større dagbrudd innenfor det foreslåtte verneområdet både ut fra naturverdiene, markalovens bestemmelser og beliggenheten nær bymessig

bebyggelse. KLD foreslår imidlertid at verneforskriften åpner for eventuell underjordisk drift i tilfelle det blir aktuelt i framtida.

Det er registrert andre mineralforekomster, i form av sand- og grusressurser, i eller nær noen av områdene, men det er ikke meldt inn interesse rundt utnyttelse av disse innenfor foreslåtte verneområder.

To områder inngår i reinbeitedistrikter. Generelt uttrykker reindriften i stor grad støtte til vern fordi det beskytter arealene mot utbygginger og inngrep som er negative for reindriften, samtidig som man generelt ønsker et lavt restriksjonsnivå for reindriften og andre samiske interesser i verneområdene.

Klima- og miljødepartementet viser til at verneplanen er utredet i henhold til gjeldende lovverk, samt at ulike interesser er blitt bredt belyst og vurdert bl.a. gjennom høringene. Naturmangfoldloven § 14 er på denne bakgrunn oppfylt. Kravene i utredningsinstruksen er oppfylt, og det vises bl.a. til relevante mål, verneverdier og påvirkningsfaktorer omtalt i kap. 1.1.-1.5. og til vurderinger i kap. 2 og kap. 9 om økonomiske konsekvenser.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen innebærer at berørte parter har fått god muligheter til å gi innspill.

Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre interesser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser og avgrensning for foreslåtte verneområder. Med de tilpasninger og presiseringer som er foretatt i verneforslaget, vurderes det at forslaget ikke har vesentlig negative effekter for andre viktige samfunnsinteresser. Det vises for øvrig til omtale av de enkelte verneområdene i kapittel 8.

3. Viktige endringer i verneplanprosessen

Område som utgår: Vern av området Bråstadlia i Gjøvik kommune utsettes til etter at det er fattet beslutning om ny riksvei 4 i området.

Navn: Skrivemåten tilrås endret for følgende områder: Bjorvatn endres til Bjorvannsheia. Gitvolakletten endres til Gitvola og Nordre Kletten. Bjørnskarven endres til Gålaskarven. Kvernskora endres til Kvennskora.

Grenser: Det tilrås mindre grensejusteringer for flere områder, jf. omtale i kap. 8.

Verneforskrifter: Det er etter høringen foreslått mindre endringer i verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, dels høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. Ved større utvidelser av eksisterende naturreservater tilrås verneforskriften opphevet og erstattet med en ny som omfatter hele området. KLD vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern som er inngått med grunneiere.

4. Oppheving og endring av tidligere vernevedtak

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 13.09.1991 nr. 649 om vern av Flostranda naturreservat, Stryn kommune, Sogn og Fjordane.
2. Forskrift 12.09.1977 nr. 4197 om fredning av Bjorvatn naturreservat, Birkenes kommune, Aust-Agder.
3. Forskrift 22.04.1983 nr. 853 om fredning av Demningane naturreservat, Porsgrunn kommune, Telemark.
4. Forskrift 9.7.1993 nr. 701 om fredning av Skirvedalen naturreservat, Tinn kommune, Telemark og Rollag kommune, Buskerud.
5. Forskrift 15.1.1988 nr. 55 om fredning for Djuptrekkodden naturminne, Asker kommune, Akershus.
6. Forskrift 15.1.1988 nr. 57 om fredning for VEAS (Vestfjordens Avløpsselskap) naturminne, Asker kommune, Akershus
7. Forskrift 28.5.1993 nr. 495 om vern av Prestøy naturreservat, Askvoll kommune, Sogn og Fjordane.
8. Forskrift 9.7.1993 nr. 691 om fredning av Røverkollen naturreservat, Oslo kommune, Oslo.

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 15.12.2017 nr. 2047 om vern av Svingervann naturreservat, Kristiansand kommune, Vest-Agder.
2. Forskrift 11.12.2015 nr. 1549 om vern av Badstudalen naturreservat, Lillesand kommune, Aust-Agder.
3. Forskrift 12.12.2014 nr. 1663 om vern av Bjønnknuten naturreservat, Drangedal og Kragerø kommuner, Telemark.
4. Forskrift 14.12.2018 nr. 1969 om vern av Finnemarka naturreservat, Lier og Modum kommuner, Buskerud.

5. Forvaltning av verneområdene

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område. Naturreservatene er små verneområder, som det er lagt til grunn skal forvaltes av de kommunene som ønsker det. Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker slik myndighet vil forvaltningsmyndigheten ligge hos Fylkesmannen. Kostnader til merking av grenser, oppsyn m.m. vil dekkes innenfor KLDs eksisterende budsjettammer.

6. Saksbehandling og høring av verneforslaget

6.1. Generelt

Områdene som foreslås vernet som naturreservater har ulik historikk og har vært knyttet til ulike verneprosesser. Det vises til aktuelle tilrådinger fra Miljødirektoratet og fylkesmannsembetene for utdypende informasjon om saksgangen.

6.2. Frivillig skogvern på privateid grunn

Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Grunneierne oversender tilbud om vern til vedkommende fylkesmann. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider fylkesmannen forslag til avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider fylkesmannen forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Det blir avholdt møter og/eller befaringer der forslaget

diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne og/eller grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av avtalt erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

6.3. Vern av skog på arealer eid av Statskog SF og Opplysningsvesenets fond

I 2015 ba Stortinget om at regjeringen sørger for en gjennomgang av Statskog SFs ordinære skogeiendommer for verneverdig skog, og legge til rette for at verneverdig skog i deres eie kan vernes etter naturmangfoldloven. KLD har i brev av 9.5.2016 bedt Miljødirektoratet følge opp Stortingets anmodningsvedtak, med utgangspunkt i det pågående samarbeidet med Statskog SF om vern av skog på statsgrunn og med sikte på at Statskogs areal kan medvirke på en faglig god måte også i det videre skogvernarbeidet.

6.4. Konsultasjon med Sametinget

To områder i Trøndelag i reinbeitedistrikter. Under omtalen av områdene i kap 8 er forholdet til reindriften nærmere beskrevet. KLD har gjennomført konsultasjon med Sametinget om saken. Det er enighet om justeringer i verneforskriften for området Finntjønndalen, jf. kap. 8. Sametinget har ikke øvrige merknader til vernesaken.

6.5. Forholdet til utredningsinstruksen, forvaltningsloven og saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven

Verneforslaget er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 begrunnes verneforslaget, hvordan det vil bidra til å nå nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur, og hva som eventuelt kan skje med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres. I kapittel 2 vurderes samfunnsnytt og konsekvensene av verneforslaget, hvem som berøres og hvilke tiltak som anbefales. I kapittel 7 og 8 omtales og vurderes konkrete merknader til verneforslaget fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. De økonomiske og administrative konsekvensene omtales i kap 9.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen innebærer inkluderende prosesser som sikrer gjennomføringen. For at verneverdiene skal bli ivaretatt etter vernevedtaket er fattet, forutsettes en forvaltning der berørte parter involveres på en hensiktsmessig måte. Verneforslaget reiser ikke prinsipielle spørsmål av en slik karakter som utredningsinstruksen legger til grunn.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er således oppfylt.

6.6. Høring av verneforslaget

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkesnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner og sentrale høringsinstanser, har hatt verneforslagene på høring.

Generelt støtter kommuner og fylkeskommuner verneforslagene eller tar disse til etterretning, men har i noen tilfeller synspunkter på avgrensning eller vernebestemmelser.

7. Generelle merknader

7.1. Miljødirektoratets generelle merknader

Forskriftene

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitrer. Det er også viktig at den økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag, midlertidige eller faste, men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad.

Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om "nødvendig motorferdsel" skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veier og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard veien, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel vei omfatter således tiltak eller arbeid for å holde veien ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter.

Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til vegklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrår å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive fylkesmennene og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

De endelige vernekartene vil bli produsert i tråd med gjeldende praksis. Når det gjelder innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister, vises til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl. res. i desember 2015. Departementet viser til «*at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister.*»

Motorferdsel

Generelt skal motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad.

Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av elg og hjort i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV. Det er i noen tilfeller åpnet for at uttransport av elg og hjort kan skje med ATV eller traktor på eksisterende traktorveier.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traseer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traséer. Fastsetting av trasé bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøscooter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter.

I verneforskriftenes § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og forøvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftlinjer

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftlinjer. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje. Dispensasjonsordninger tas ikke inn for å hindre nødvendige tiltak eller nødvendig kjøring, men fordi det i enkelte sårbare områder er ønskelig å styre bruken av kjøretøy slik at det ikke oppstår unødvendige konflikter og skader på naturmiljøet. Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt når dette ikke fører til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet. Miljødirektoratet forholder seg til enighet om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter. Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: "*Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot verne-vedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.*" Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finnes det fram til gode løsninger gjennom grensedraining og/eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern (og grunneiers ønske om frivillig vern) må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har avgitt sin tilråding til KLD.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften. Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl. res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene for skogvern timer. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. En antar at landing og start eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan. Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflygning punkt 5.5.6.1 *Unntaket for militær operativ virksomhet*

i verneområder hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Direktoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting

Landbruksdirektoratet har tidligere anført at dersom det er aktuelt med beite, bør det være generelt unntak for beite og utsetting av saltstein samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse, samt unntak for uttransport av syke og skadde beitedyr.

Miljødirektoratet viser til at for de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene i særlig grad, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene kan det ligge noen begrensninger. For området Flostranda er det gitt en mulighet til å regulere beiting ved behov. Dette er en formulering som ligger i eksisterende verneforskrift for området. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7.

Sykling og større arrangementer

Hovedregelen i friluftsløven er at det i skogområder er tillatt med sykling på vei eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. På fjellet er det også tillatt å sykle utenfor sti. I kgl. res. 12.12.2014 ble det åpnet for sykling samt riding og bruk av hest og kjerre på veier og stier i de fleste områder, ved at det i verneforskriftene ble tatt inn forbud mot sykling/riding/hest og kjerre utenom stier og veger merket på kart. I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår direktoratet at det i forskriftene tas inn bestemmelser om at sykling, samt riding og bruk av hest, tillates på eksisterende stier og veier, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier at sykling bør være forbudt på bestemte stier eller i bestemte områder.

Selv om regulering av sykling i skogområder følger av friluftsløven, mener

Miljødirektoratet det er hensiktsmessig at regulering av sykling tas inn i verneforskriften sammen med regulering av andre aktiviteter i verneområdet, også i områder hvor det åpnes for sykling på alle eksisterende stier i området. I områder hvor det ikke finnes veier og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det fremgår av beskrivelsen av det enkelte område dersom det ikke finnes veier og stier i området.

Når det gjelder el-sykler rammes dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene.

I nyere vernevedtak er bestemmelsene om arrangementer endret til kun å omfatte forbud mot større arrangementer. Noen områder er tilrådt med generelt forbud mot idrettsarrangementer og andre større arrangementer. Miljødirektoratet har justert denne bestemmelsen i tråd med nyeste vernevedtak.

Annet: Miljødirektoratet har generelt tilrådd mindre endringer i forslagene til verneforskrifter, uten at dette endrer restriksjonsnivået.

7.2.Klima- og miljødepartementenes generelle merknader

Forholdet til matloven

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for

etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Kraftlinjer

Drift og vedlikehold av kraftlinjer

KLD viser til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

Nødvendig skogrydding i kraftlinjetraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, som kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkelttrær og mindre flater langs kraftlinjetraseen, hvor det forutsettes at hogde trær forblir i skogreservatet av hensyn til arter som er avhengige av død ved.

Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftlinjer forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftlinjene.

Istandsetting ved akutt utfall

Ved akutt utfall, samt ved umiddelbar fare for akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg er det behov for rask istandsetting slik at kunder får strøm og viktige samfunnsfunksjoner kan opprettholdes. I henholdsvis § 4 og § 6 er det derfor tatt inn bestemmelse om at istandsetting, og motorferdsel i den forbindelse, kan gjennomføres uten søknad. I § 6 er det i stedet tatt inn bestemmelse om at det i ettertid gis melding til forvaltningsmyndigheten om motorferdselen. Det nevnte unntaket for motorferdsel i § 6 gjelder ikke for ordinær drift og vedlikehold.

Oppgradering og fornyelse av kraftledninger

Verneforskriften har i § 4 unntak for oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnitt når dette ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Eksempel på tiltak som har liten påvirkning på verneverdiene, og som er tillatt etter dette unntaket, er endring av driftsspenning eller linetykkelse. En forutsetning for dette er at heller ikke anleggsarbeidene skader verneverdiene nevneverdig. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, vil være en konkret vurdering av tiltakets effekter på det naturmangfoldet som er oppgitt i verneformålet. Jo mer presis og spesifisert formålsbestemmelsen er, desto lettere vil det være å fastslå om vilkåret er oppfylt eller ikke. Eksempel på tiltak som kan skade verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, er økning av spenningsnivå eller endrede master som medfører behov for å øke ryddebeltets bredde langs kraftlinjen. Et annet eksempel er der man i anleggsfasen har behov for motorferdsel på barmark for å komme inn til mastepunktene med anleggsmaskiner, og slik ferdsel ikke kan skje i eksisterende ryddebelte. Slike tiltak vil kreve søknadsbehandling etter § 7.

Søknadspiktig oppgradering eller fornying av kraftledninger (§ 7)

Oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, og som er nødvendig for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, skal behandles etter søknad. Dette gjelder først og fremst tiltak som har potensial til å skade verneverdiene nevneverdig. Vurderingen blir dermed en avveining mellom tiltakets samfunnsmessige betydning og hensynet til verneverdiene. Hensikten med konkret søknad er å etablere en kontakt mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak, slik at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget.

Departementet legger derfor til grunn at det i de fleste tilfeller vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar behovet for nødvendig oppgradering eller fornyelse.

Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Oppgradering og fornying kan i noen tilfeller innebære bygging parallelt med eksisterende kraftledning, hvis eksisterende ledning må være i drift under arbeidet før den deretter rives. Ved vurderingen skal det legges vekt på netteiers plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren. På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av områdene i kap. 8.

Spesielt om motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger

KLD viser til at det så langt mulig bør vurderes flerårige tillatelser til motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. Bl.a. bør flerårige tillatelser vurderes hvis det er hensiktsmessig både for forvaltningsmyndigheten for verneområdet og for søker, og under forutsetning om at verneverdiene kan ivaretas tilfredsstillende eksempelvis ved at motorferdselen begrenses til fastlagte traseer eller at det benyttes miljøforsvarlige transportformer. Tillatelser hvor dette er avklart i lang tid vil redusere netteiers administrasjon knyttet til verneområder.

I utgangspunktet står tiltakshaver rimelig fritt til å utforme en søknad om tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftlinjer. For å redusere netteiers administrasjonskostnader ved å måtte søke mange ganger i samme områder, kan slike søknader utformes som transportplaner eller tilsvarende som beskriver netteiers langsiktige behov for motorferdsel knyttet til ordinær drift og vedlikehold av kraftledningen i området. I så fall vil det, dersom verneverdiene blir tilstrekkelig ivaretatt, kunne gis tillatelser med virkning over lang tid. Forvaltningsmyndigheten har alminnelig veiledningsplikt i slike saker og det oppfordres til dialog mellom forvaltningsmyndighet og netteier om hvordan transportbehov og verneverdier kan ivaretas. De vesentligste delene av en transportplan bør fremgå som vilkår i tillatelsen. Det legges til grunn at forvaltningsmyndigheten vil forlenge gitte tillatelser dersom forutsetningene ikke er endret.

Nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppgradering og fornying av eksisterende

kraftledninger gjelder andre typer tiltak enn ordinær drift og vedlikehold, og vil fortsatt måtte omsøkes etter verneforskriftens § 7 som tidligere

Eventuell drift av framtidige funn av forekomster av mineralske ressurser

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen. Skogområdene som forslås vernet, kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og næringsutvikling. Vern av de foreslåtte skogområdene utelukker ikke muligheten for eventuell utnyttelse av funn av betydelige mineralressurser dersom slik virksomhet kan skje på en miljømessig forsvarlig måte.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det fins viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Skogvernområdene er generelt relativt små, noe som innebærer at avstanden mellom vernegrense og en eventuell påvist drivverdig mineralressurs ofte kan være relativt liten. Dette øker de tekniske mulighetene for at eventuell utdrift av mineralforekomster som pr. i dag ikke er kjent, kan foretas uten at tiltaket har vesentlig negativ virkning på naturkvalitetene i verneområdet. Dette kan for eksempel gjøres ved underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet.

Det kan likevel ikke utelukkes at det kan være aktuelt å benytte dagdrift i verneområdet for å utvinne mineraler med et betydelig verdiskapingspotensial. Dersom underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet ikke er mulig, vil eventuell utvinning av mineralforekomster ved dagdrift måtte vurderes etter § 48 i naturmangfoldloven. Når tiltaket behandles etter denne generelle dispensasjonsbestemmelsen vil hensynet til vesentlige samfunnsinteresser bli vurdert og avveid opp mot verneinteressene.

Hogst av ved til hytter i verneområdet

I enkelte tilfeller er det under § 7 i forskriften åpnet for søknad om hogst av ved til eksisterende hytter i verneområdet. I skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør hogges utenfor verneområdet og kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om belastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene i verneområdet enn at veden blir transportert inn til hyttene gjennom verneområdet. Dersom det gis dispensasjon for hogst av ved til eksisterende hytter må det settes vilkår bl.a. om lokalisering og gjennomføring av hogsten, hogstmengde samt hvilke treslag som kan hogges, slik at verneverdiene i området ikke reduseres. Hogst skal uansett ikke skal skje i registrerte kjerneområder.

Motorferdsel på barmark

Det er i enkelte tilfeller i verneforskriftens § 7 åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel for ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjons-søknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med

beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Enkelte verneforskrifter kan i § 7 ha bestemmelser som åpner for nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, eller alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, bl.a. fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og betydelig potensialet for sporskader. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder

Generelt er det slik at hvis det skulle oppstå behov i framtida som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8. KLD legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av saltstein eller oppsetting av gjerder kan behovet endre seg i framtida, og det kan da være hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene.

Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødelspåvirkning omkring saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje. For enkeltområdene i denne vernesaken legges følgende til grunn for å ivareta natur som er sårbar for slitasje og tråkk som kan følge av utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder:

- For områder som er vurdert som relativt robuste mht. slitasje og tråkk og samtidig av en viss størrelse er det tatt inn et punkt i forskriften om utsetting av saltstein under § 4, og under § 7 et punkt om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.
- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mhp. slitasje og tråkk er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7, da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.
- For små områder som er sårbare for slitasje og tråkk er nevnte punkter ikke tatt inn i forskriften. Her kan også saltstein og gjerder oftest plasseres utenfor områdene.
- Det er også lagt vekt på om beiting er aktuelt, eksempelvis i svært bratt terreng.

Kulturminner og kulturmiljøer

Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene i enkeltsaker om kulturminner og kulturmiljøer innenfor de foreslåtte verneområdene. Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av både fredete og ikke-fredete kulturminner skal skje på en slik måte at både natur- og kulturminneverdier ivaretas på best mulig måte. Slike tiltak avklares derfor med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at verneverdiene ikke forringes. Forskriftenes punkter om kulturminner og kulturmiljøer er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser, som også gjelder innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke at inngrep i, istandsetting og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljøer som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturminnemyndighetene.

Sykling på veier og stier

Det er generelt åpnet for sykling på eksisterende veier og stier som er vist på vernekartet, unntatt hvis verneverdiene i området er vurdert som sårbare for slik påvirkning. Dette i samsvar med Meld. St. 18 2015-2016 *Friluftsliv*. I enkelte områder fins ikke stier eller veier, og sykling er da følgelig ikke tillatt.

Idrettsarrangementer og andre arrangementer

Formuleringen om arrangementer i § 3, som tidligere hadde ordlyden "*Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer og andre større arrangementer er forbudt*" er endret til ordlyden "*Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt*." Den nye formuleringen omfatter både idrettsarrangementer og andre arrangementer, og avgrensningen til større arrangementer gjelder uansett type arrangement.

Spesielt om foreslått naturreservat i Oslomarka

Det foreslåtte naturreservatet Røverkollen i Oslomarka har tilsvarende bestemmelser mhp. idrett og friluftsliv som er fattet i 20.3.2015 og senere. Det vises til føringer i foredrag til kongelig resolusjon for disse sakene. Disse føringene gjelder også området i Oslomarka som inngår i denne vernesaken.

Annet

KLD viser til at det for enkelte området i verneforskriftens formålsbestemmelse er beskrevet at skogen er urskogspreget. Dette innebærer at skogen ikke har synlige spor etter hogst eller andre inngrep.

Utover endringer som nevnt over har KLD foretatt mindre justeringer i forskriftene, hovedsakelig av teknisk art. KLD slutter seg forøvrig til Miljødirektoratets vurderinger i kap. 7.

8. Merknader til det enkelte område

Nedenfor er gjengitt sentrale opplysninger om saksbehandlingen for enkeltområdene, viktige høringsinstansers hovedsynspunkter og hovedinnholdet i vurdering og tilråding fra fylkesmannsembetene, Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet. For detaljert omtale av de samme tema samt lister over høringsinstanser vises til Miljødirektoratets tilråding samt til aktuelle tilrådinger fra fylkesmannsembetene. Verneverdiene i enkeltområder er beskrevet i tilrådingen fra Miljødirektoratet. Under "inngrep" oppgis tekniske inngrep for områder der man kjenner til slike inngrep. Der det ikke er gjengitt høringsuttalser er det ikke kommet uttalelser av vesentlig betydning til aktuelle områder.

1. Kvist naturreservat, Balestrand kommune, Sogn og Fjordane

Areal ca 1740 dekar hvorav ca 1377 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE forutsetter at vernet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av en 22 kV kraftlinje nedenfor det planlagte naturreservatet.

Sognekraft er områdekonsesjonær for 22 kV-kraftlinja og skriver at de har vurdert at verneforslaget ikke vil komme i konflikt med eksisterende eller planlagte kraftlinjer eller drift og vedlikehold av disse.

Statens vegvesen ønsket i innspill til oppstartmeldingen å få lagt inn et areal til veiformål med en bredde på omtrent 10 meter fra veikant på Fv 55, av hensyn til nødvendig veisikringsarbeid og trafiksikkerhetstiltak uten å komme i konflikt med vernet areal. Dette

innspillet er ivaretatt og vegvesenet har derfor ikke videre merknader til verneforslaget. Politiet Vest politidistrikt minner om at det i området er en relativt stor flokk med forvillde geiter som kan påvirke verneverdiene i områder. DMF ser ikke at foreslått vern får følger for kjente mineralressurser eller bergrettigheter.

Fylkesmannen er oppmerksom på geitestammen og ser at denne kan utgjøre en økologisk faktor som bør holdes under oppsikt. Dette er antakelig noe over 100 dyr som har levd i området siden 1940-tallet, da geiteflokken ble overlatt til seg selv da man sluttet med melkeproduksjon på en gård i området. Geitene holder til et mye større område enn det foreslåtte naturreservatet. Fylkesmannen har ikke kunnskap som tilsier at geiteflokken utgjør noe problem i det foreslåtte verneområdet.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Kvist naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Kvist naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

2. **Flostranda naturreservat (utvidelse), Styn kommune, Sogn og Fjordane**

Utvidelse ca 36 dekar hvor alt er produktiv skog. Nytt totalareal ca 1830 dekar.

Bakgrunn: Statens vegvesen planlegger å legge Fv 722 til Flo i tunnel, og har i den sammenheng bedt om grenseendring som vil medfølge at eksisterende Flostranda naturreservat reduseres med ca. 10 dekar. Statens vegvesen har utredet to alternativer til veitrasé, hvorav det ene medfører inngrep i naturreservatet. Statens vegvesen tilrådte det traséalternativet som medførte inngrep i naturreservatet, og Stryn kommunestyre vedtok også reguleringsplan der dette alternativet ble valgt. Statens vegvesen ba derfor i brev av 18.1.2018 om grenseendring. Fordi arbeidet med grenseendringen har tatt lengre tid enn planlagt, har Statens vegvesen fått dispensasjon for å starte arbeidet med tunnelen i det området som Fylkesmannen tilrår å ta ut.

Fylkesmannen har i tidligere uttalelser ment at en grenseendring kan aksepteres dersom de arealene som går ut blir kompensert med areal på nedsiden av eksisterende Fv 722. Av naturfaglige rapporter fra Miljøfaglig Utredning AS går det fram at det er naturverdier her som kan styrke verneverdiene av Flostranda.

Strekningen som skal utbedres er svært utsatt for ras og steinsprang, og planene om veiutbedring ble aktualisert gjennom flere ras de senere årene. Kostnadene ved alternativ trasé, som ikke berører naturreservatet, har vist seg å være en god del dyrere. Fylkesmannen ga sin tilråding om valg av veitrasé i brev av 25.10.2017. Basert på Miljøfaglig Utrednings beskrivelse av potensial for avbøtende og kompenserende tiltak ved grenseendring, kostnadsvurderinger og signaler fra grunneierne i området om å kompensere areal gjennom frivillig vern, valgte Fylkesmannen å gi aksept for denne løsningen. Til sammen er det tilbudt vern av ca. 36 dekar. Fylkesmannen anser det tilbudte arealet som fullgod erstatning for det tapte arealet.

Inngrep: Fylkesvei 722 går gjennom området. Fylkesveien skal legges om, og den delen

som nå blir innlemmet i naturreservatet vil bli omklassifisert og stengt med bom.

Hovedsynspunkter i høringen:

Statens vegvesen skriver at den gamle fylkesveitraséen vil bli stengt med bom i begge ender, og legger ikke opp til at veien vil være i bruk på noen måte, da fylkeskommunen har uttalt følgende: *"Fylkeskommunen som vegeigar har gjennom planprosessen vore klare på at dei ikkje ynskjer å drifte veg på utsida av den nye tunnelen. Det vert difor heller ikkje lagt opp til at den gamle vegen skal ha funksjon som beredskapsveg eller gang- og sykkelveg. Vegen er tenkt stengt med bom i begge endar. Statens Vegvesen skal demontere isnett, stålrekkverk m.m. når ny tunnel er opna. Vegen skal omklassifiserast. Det har pågått endring av reguleringsplan ved vestsida av tunnelen. Endringa av veglinje og tunnel-påhogg medfører ingen endring i høve den planlagde grensejusteringa av naturreservatet. Vi har elles ikkje merknadar til framlegg om utviding av Flostranda naturreservat."*

NVE har ingen merknader.

Stryn Energi AS skriver at eksisterende linje i naturreservatet må kunne vedlikeholdes fram til ny linje i tunnelen er på plass, og at de må kunne rive eksisterende linje uten ekstra kostnader på grunn av vernet. Stryn Energi AS har en høgspektlinje fra 1943 som går gjennom eksisterende verneområde og i det foreslåtte utvidelsesarealet. Denne linja forsyner Flo og vil etter planen erstattes av ny kabel gjennom den nye tunnelen.

DMF kan ikke se at den foreslåtte utvidelsen berører registrerte mineralressurser.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet viser til at Fv 722 skal legges om, og i tunnel under naturreservatet. Fylkesmannen tilrår i den sammenheng en grenseendring som medfører en reduksjon av naturreservatet med ca. 10 dekar i vest for å gi rom for tunnelinnslag. Samtidig utvides området med ca. 36 dekar mot Oppstrynsvatnet i sør. Fylkesmannen har gjort en grundig vurdering knyttet til denne grenseendringen. Gjennom eksisterende naturreservat går det en kraftlinje som Stryn Energi AS ønsker å legge i kabel i den nye tunnelen. Dette vil frigjøre areal som i dag ligger innenfor ryddesonen. Forskriften for området vil i dette tilfelle avvike noe fra standardformuleringene om drift og vedlikehold av eksisterende kraftlinjer. Det er tatt inn en dispensasjonshjemmel for *"Omlegging og fjerning av eksisterende kraftlinje"*, mens standardformuleringen *"Oppgradering eller fornyelse av eksisterende kraftledning for heving av spenningsnivået og økning av linetverrsnittet når tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig"* ikke anses å være aktuell. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen og tilrår utvidelse av Flostranda naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Flostranda naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. Vedvika naturreservat, Vindafjord kommune, Rogaland

Areal ca 46 dekar hvor alt er produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen:

Haugaland Kraft Nett AS peker på en hengekabel gjennom øvre og østre del av området. HK Nett ønsker seg fritatt for eventuelle kostnader ved en eventuell flytting eller

nedgraving av denne som resultat av et vern i området. I tillegg gir de en merknad om skogrydding og sikring av linjetraséen.

Statens vegvesen peker på en kurve i fv 543 som grenser til det foreslåtte verneområdet i sørøst. De viser til framtidige behov for å utbedre denne kurven, og at det ikke er plass til en slik utbedring uten å komme i berøring med det foreslåtte arealet. I brev til høringen skriver Statens vegvesen at de ønsker en sone på 30 meter fra midtlinja på vegen, og i svar på spørsmål om ytterligere informasjon fra Fylkesmannen ble det fra Statens vegvesen bedt om en økning av denne grensen til 50 meter.

Fylkesmannen ser ingen umiddelbare behov for endring av traséen for strømlinja. Skjøtsel av linjetraséen er inkludert som standard formulering i verneforskriften.

Fylkesmannen tar Statens vegvesens innspill til orientering, og kommenterer at forskriften åpner for mulig vedlikeholdsarbeid knyttet til veg i § 4. Fv 543 går i dag i sin helhet på utsiden av det foreslåtte verneområdet, og arealet er i dag regulert som LNFR-området i kommuneplanen. Statens vegvesen ber om at det tas hensyn til framtidig vedlikehold ved at det legges inn en buffersone. Buffersonens bredde er begrunnet i at framtidig trasé ikke er planlagt. En 50 meter buffer vil medføre en betydelig justering av grensa langs hele sørsiden av det foreslåtte verneområdet. Fylkesmannen erkjenner at det oppstår et dilemma, men mener det ikke er hensiktsmessig å endre på grensene. Fylkesmannen legger vekt på de spesielt store og unike naturverdiene som er knyttet til arealet. Området som er foreslått er bare 46 dekar. For så små områder er det lite som skal til før man forringer kjerneområdene. Dette gjelder også tiltak i randsonene. Et framtidig behov for utretting av vegen må håndteres etter dispensasjonshjemmelen i § 8. Med bakgrunn i dette mener Fylkesmannen at interessene knyttet til fylkesvegen er tilstrekkelig ivaretatt, selv med den foreslåtte vernegrensen som er foreslått for Vedvika. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet viser til at Fylkesmannen har vurdert at forskriftens § 4 vil være dekkende for vedlikeholdsarbeid på Fv 543. I dette tilfellet ligger veien i sin helhet utenfor det foreslåtte verneområdet. § 4 er knyttet opp mot vedlikehold av veier som ligger innenfor vernegrensen. Miljødirektoratet tilrår derfor å ta inn en formulering i § 7 h som gjør det mulig å søke dispensasjon for vedlikeholdstiltak knyttet til Fv 543. Direktoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen og tilrår vern av Vedvika naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at NVE via OED opplyser at Vedvika ligger i et område som er utpekt som aktuelt for vindkraftutbygging i forbindelse med Nasjonal ramme for vindkraft. I NVEs forslag ligger nesten hele Vedvika under myke eksklusjoner. Myke eksklusjoner betyr at det er svært sannsynlig at et eventuelt vindkraftprosjekt vil komme i konflikt med én enkeltinteresse. Vern av dette området skaper etter NVEs syn derfor ikke noen konflikt for potensiell vindkraftutbygging.

KLD viser til at det er tatt inn en formulering i § 7 h om vedlikeholdstiltak knyttet til Fv 543. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Vedvika naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. Svingervann naturreservat (utvidelse), Kristiansand og Songdalen kommuner, Vest-Agder

Utvidelse 592 dekar hvorav 385 dekar prod. skog. Nytt verneareal 2475 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen:

En grunneier nevner at det er en liten hytte ved Langevann der han gjerne vil ha mulighet for noe vedhogst og siktrydding i et mindre område rundt hytta.

Løypeutvalget i Allianseidrettslaget IK Våg er positive til utvidelsen. Man er bekymret for at det planlegges en overdimensjonert tømmervei og dermed flatehogst tett inntil naturreservatet, og mener slik hogst vil redusere verdien av reservatet.

Fylkesmannen vurderer at rydding av mindre dimensjoner av bjørk og furu rundt hytte ved Langevann for å holde området åpent og mindre vedhogst ikke vil redusere verneverdiene i området. Fylkesmannen tilrår en endring i verneforskriften §7 punkt g) som også omfatter hytte ved Langevann: "skånsomt uttak av ved i deler av reservatet til bruk på hyttene ved Bispelona, Bispetjønn og *Langevann*."

Fylkesmannen tilrår at området vernes som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Svingervann naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Svingervann naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

5. Badstudalen naturreservat (utvidelse), Lillesand kommune, Aust-Agder

Utvidelse ca 578 dekar hvorav ca 497 dekar produktiv skog. Nytt areal ca 1727 dekar.

Inngrep: Det er flere gamle hustufter/bosettinger i området. På Sjømyr står restene av de gamle husene til forfall, på de andre plassene står kun grunnmurer igjen.

Hovedsynspunkter i høringen:

IL Høvdingen og Høvåg Museums- og Historielag kommentere at bestemmelsen i § 4, pkt. k om rydding av vegetasjon i en radius på 10 meter er for snever. Det foreslås ytterligere en bestemmelse om "vegetasjon på gårdstun og tidligere bruks-beiteareal ut over radius 10 meter (som nevnt i §4 pkt. k) kan fjernes etter nærmere avtale med vernemyndighetene."

Fylkesmannen har tatt inn en egen bestemmelse i §7 punkt f) om at rydding av vegetasjon utover 10 meter i radius kan søkes om.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Badstudalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Badstudalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. Bjorvannsheia naturreservat (utvidelse), Birkenes kommune

Utvidelse ca 340 dekar hvorav 212 dekar produktiv skog. Nytt totalareal ca 406 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen:

Følgende instanser kom med tilbakemelding om at de ikke hadde merknader:

Forsvarsbygg, Bane NOR, Statnett, NVE, Statens Vegvesen Region Sør.

Norges Jeger- og Fiskerforbund har i samråd med Lillesand & Birkenes JFF fattet vedtak om å støtte verneforslaget, da det også verner leveområder for vilt. NJFF setter som forutsetning at det kan drives jakt i områdene som før og at felt storvilt skal kunne transporteres ut ved hjelp av motorisert ferdsel.

Språkrådet mener at siden utvidelsen av eksisterende reservat strekker seg bort fra vannet, bør man vurdere om det nye reservatet bør få navnet Bjorvannsheia naturreservat.

Fylkesmannen støtter språkrådets anbefaling og tilrår nytt navn på utvidet naturreservat til Bjorvannsheia naturreservat. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet har lagt inn et nytt punkt i § 7 som åpner for at det kan søkes om dispensasjon for fjerning av vegetasjon langs Bjorvannsveien dersom det er nødvendig for trafiksikkerheten. Tilsvarende formulering lå inne i verneforskriften for det eksisterende Bjorvatn naturreservat. Ved en feil hadde denne falt ut fra Fylkesmannens høringsforslag. Direktoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Bjorvannsheia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det i slutfasen er tatt ut i alt ca 18 dekar med plantefelt i sør og areal mot traktorveg i sør. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår at Bjorvannsheia naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

7. Knudansheia naturreservat, Iveland kommune, Aust-Agder

Areal ca 1016 dekar hvorav ca 760 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det foreslåtte verneområdet omfatter store deler av en tømmerrenne som både er et viktig kulturminne og et populært turmål. Tømmerrenna driftes og vedlikeholdes av en egen stiftelse, som får økonomisk tilskudd fra Vennesla og Iveland kommuner samt fra fylkeskommunen. Vernebestemmelsene er utformet for ikke å legge unødige begrensninger på ivaretagelse av tømmerrenna som kulturminne og for friluftsliv.

Hovedsynspunkter i høringen:

Følgende instanser kom med tilbakemelding om at de ikke hadde merknader: Aust-Agder fylkeskommune, Forsvarsbygg, Bane NOR, Statnett, NVE, Statens Vegvesen Region Sør. Riksantikvaren viser til at det er fylkeskommunen som er høringspart for kulturhistoriske interesser i vernesaker, og vil ikke behandle saken.

NJFF har i samråd med lokallagene fattet vedtak om å støtte vern, da det også verner leveområder for vilt. NJFF setter som forutsetning at det kan drives jakt i områdene som før og at felt storvilt skal kunne transporteres ut ved hjelp av motorisert ferdsel.

Språkrådet uttaler: Dette naturnavnet har i SSR de godkjente skrivemåtene Knudansheia (tilrådd) og Knutansheia. I samme område ligger Knutane og Store og Lille Knutanetjønn. For å få ryddet opp i varierende skrivemåter har en bedt Kartverket reise formell navnesak på disse navnene. Fylkesmannen må vente til det er gjort vedtak i den formelle navnesaken før skrivemåten av navnet på naturreservatet kan fastsettes.

Styret i Stiftelsen Steinsfoss Tømmerrenne peker på at Fylkesmannen i sitt forslag til verneforskrift har fulgt opp deres innspill oppstartmeldingen. De legger til grunn at forskriften ivaretar deres behov for vedlikehold av tømmerrenna. Stiftelsen påpeker at søknadsprosessen ved behov for bruk av motorkjøretøy i forbindelse med vedlikeholdsarbeid på tømmerrenna fremstår som unødvendig komplisert da dette krever både tillatelse fra grunneier og dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten. De ønsker seg derfor en generell åpning for kjøring til dette formålet i verneforskriften. Det er også planer om å etablere en adkomst til tømmerrenna ved Beihølen dam. Adkomsten skal lette tilgjengeligheten til renna for turgåere. Stiftelsen ber om at en vurderer å innarbeide en slik adkomst i verneplanen.

Tjenesteutvalget i Iveland kommune vurderer at området har betydelige verneverdier og at deler av området er omfattet av hensynssone bevaring av naturmiljø. Området har begrensede næringsinteresser i skog da det driftsteknisk er vanskelig tilgjengelig. Steinsfoss tømmerrenne må kunne vedlikeholdes, opprustes og benyttes i friluftssammenheng, og man mener forslaget til verneforskrift sikrer dette på en god måte. Vernegrensen i nord må flyttes på sørsiden av Kringsjøvegen med minst 10 meter avstand fra vegkant til vernegrense, av hensyn til vedlikehold og bruk av vegen. Nasjonal sykkelrute nr. 3 følger Kringsjøvegen, Agder Energi bruker vegen inn til demningen i Beihølen og veien er mye brukt til lokal biltrafikk mellom Skisland og Grovane. Hvis verneplanen blir vedtatt uendret, må veien stenges for disse gruppene, jfr. §5 i forslag til verneforskrift for Knudansheia naturreservat.

Vennesla kommune: Området ligger på grensa til kommunen og vern kan ha konsekvenser for et viktig friluftsområde i kommunen. Steinsfoss Tømmerrenne er i dag den lengste av sitt slag i hele Norge og et historisk viktig kulturminne, samtidig som den er blitt en meget populær og mye benyttet turvei. Den nedre strekningen er gjennom de siste årene blitt restaurert, og sikret til benyttelse for turbruk. Det er videre et stort ønske om å restaurere tømmerrenna helt opp til Beihølen. For kommunen er det viktig at hele strekningen til tømmerrenna kan bevares, vedlikeholdes og restaureres, og samtidig benyttes til turbruk. En ber om at verneforskriften for området må gi tillatelse til at tømmerrenna kan brukes, restaureres og vedlikeholdes, samt gi mulighet for av/påstigning ved Beihølen dam.

NOTS er positiv til vern av skog og er fornøyd med at det åpnes for sykling på eksisterende stier. De peker videre på at det ikke fremgår noen naturfaglig begrunnelse for hvorfor det ikke er åpnet for terrengsykling i Knudansheia naturreservat. De stiller også spørsmål ved hvorfor bestemmelsen om at terrengsykling er tillatt er tatt med for Underforlii og Bjorvannsheia naturreservat der det ikke fremgår noen eksisterende stier på vernekartet, mens det legges opp til et forbud i Knudansheia hvor det går en eksisterende traktorvei inn i området. De ber derfor om at det åpnes for terrengsykling på eksisterende stier og veier også i Knudansheia naturreservat.

Fylkesmannen avventer endelig navnsetting på naturreservatet til navnesaken er avgjort. Fylkesmannen beholder foreslåtte navn, men tar forbehold om dette i sin tilrådning til vern.

Avgrensing: Fylkesmannen har forståelse for at stiftelsen opplever søknadsprosessen for bruk av motorkjøretøy i forbindelse med vedlikeholdsarbeid i renna som komplisert. Utgangspunktet er at det i naturreservat er forbudt å bruke motorkjøretøy for å unngå unødig skade og slitasje på naturen og verneverdiene. Terrenget ved tømmerrenna er svært bratt, og i tillegg ligger et kjerneområde med gammel fattig edelløvskog også ved

tømmerrenna. For å sikre at nødvendig kjøring i forbindelse med vedlikeholdsarbeid på renna skal foregå uten unødig risiko for skade på verneverdiene, mener Fylkesmannen at bruk av motorisert ferdsel kan skje etter søknad. Der er imidlertid mulig å søke om motorferdsel for flere år om gangen, dersom det vil være hensiktsmessig for stiftelsen. For at stiftelsen skal kunne etablere en adkomst som letter tilgjengeligheten til tømmerrenna for turgåere, har Fylkesmannen valgt å ta ut et mindre areal av verneområdet i tilknytning til Agder Energis anlegg ved utløpet av Beihølen dam. Stiftelsen presenterer to ulike løsninger for etablering av adkomst; det ene er etablering av en trapp som knyttes til renna og legges nedenfor stedet der Agder Energi slipper ut overskuddsvann fra dammen. Den andre løsningen er å utbedre eksisterende adkomst til renna som er via en liten sti på oversiden av renna og som ender om lag 50 meter sør for utslippet fra Beihølen dam. Bakgrunnen for at Fylkesmannen ikke ønsker å legge adkomsten inn i det foreslåtte verneområdet, er at det kan bli behov for tekniske inngrep som sprengning, som går utover det som normalt tillates i et naturreservat. Fylkesmannen kan ikke se at det vil ha noen større konsekvenser for verneverdiene å ta ut det aktuelle området ved Beihølen dam. Fylkesmannen etterkommer dermed også ønsket til Iveland kommune om å flytte vernegrensa slik at det foreslåtte naturreservatet ikke kommer i konflikt med vedlikehold eller annen opprusting av Kringsjøvegen. Dette får ikke kjøring med motorkjøretøy og bruk av sykkel på veien noen begrensninger som følge av et vernevedtak.

Verneforskrift: Det er innarbeidet i vernebestemmelsene at det skal åpnes for vedlikehold og restaurering av tømmerrenna på hele strekningen som går gjennom det foreslåtte naturreservatet. Bruk av tømmerrenna i friluftslivssammenheng vil kunne foregå som i dag uten ytterligere begrensninger. Det er også justert ut et mindre område i tilknytning til Agder Energi sitt anlegg ved utløpet av Beihølen dam der det vil kunne gjøres utbedringstiltak for å få til en mer egnet adkomst enn det er på stedet i dag.

Standardbestemmelsen knyttet til sykling på eksisterende stier og veier, hadde ved en feil falt ut av forslag til verneforskrift da denne ble sendt på høring. Slik Fylkesmannen vurderer det, er det ikke noen vernefaglige argumenter som tilsier at det ikke skal kunne åpnes for sykling på eksisterende traktorvei og stier i Knudansheia naturreservat. Fylkesmannen vil derfor gjøre en justering av verneforskriften slik at den aktuelle bestemmelsen tas inn igjen.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med de endringene i verneforskrift og vernekart som beskrevet over.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Knudansheia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Knudansheia naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8. Underforlii naturreservat, Bygland kommune, Aust-Agder

Areal ca 1560 dekar hvorav ca 1053 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen:

NJFF har i samråd med lokallaget fattet vedtak om å støtte vern, da det også verner leveområder for vilt. NJFF setter som forutsetning at det kan drives jakt i områdene som før og at felt storvilt skal kunne transporteres ut ved hjelp av motorisert ferdsel.

Statens vegvesen Region sør har ingen vesentlige merknader til opprettelsen av det foreslåtte naturreservatet. De peker imidlertid på at vernegrensen for Underforlii naturreservat strekker seg ned til eksisterende veg på østsiden av Otra. Den aktuelle vegen er en del av omkjøringsruten for RV9 mellom Storstraumen/Ose og Helle i Setesdal. De forutsetter derfor at foreslått plangrense ikke vil være til hinder for opprettholdelse av dagens omkjøringsrute.

Bygland kommune viser til sitt innspill til melding om oppstart av verneprosess, og at det synes som om Fylkesmannen i liten grad har tatt hensyn til innspillet om å trekke vernegrensa vesentlig lenger opp fra veien. Det vises videre til at vernegrensen på det nærmeste ligger kun 2 meter fra fylkesveg 324 og at kommunen ikke kan se at det ligger verneverdier som tilsier at grensa må ligge slik den er foreslått. Kommunen peker på at fylkesvegen også er beredskapsveg ved uforutsette hendelser på RV 9 og at denne benyttes som adkomstveg til Agder Energi sine kraftverk på Hekni og Hovatn. Det vil kunne bli aktuelt å gjennomføre utbedringstiltak på veien i fremtiden, og kommunen mener et vern som foreslått vil kunne gjøre utbedring mm. vanskelig. Siden det foreslåtte verneområdet ligger i en bratt li og til dels opp mot Sordalsheii, vil det kreve bygging av veier og drift med taubane for å få tak i det meste av det drivverdige tømmeret. Unntaket vil være tømmeret som står langs fylkesvegen. Her vil det være mulig å få tak i tømmeret minst 30 meter opp fra veien de fleste steder gjennom ordinær skogsdrift. Kommunen mener derfor at en generelt ikke bør verne areal som ligger nærmere enn 30 meter fra offentlig vei. Det går også fram av innspillet at til sammen 22,4% av arealet i Bygland kommune er vernet. Det er viktig for kommunen at en gjennom vern ikke båndlegger arealer som i framtiden kan gi grunnlag for eksempel for tømmerproduksjon til vekst og sysselsetting i Bygland. Kommunen mener at Fylkesmannen i fremtidige verneprosesser, må vektlegge den samfunnsmessige helheten i større grad. De ber også om at Fylkesmannen fremskaffer en oversikt over hvor stor andel av det produktive skogarealet i kommunen som er vernet.

DMF viser til at Sordal sand- og grusforekomst sør for det foreslåtte verneområdet er vurdert til å være av lokal betydning av NGU. Da det er en beskjeden overlapp mellom den registrerte sand- og grusressursen og foreslått verneområde, vurderer DMF det slik at eventuelt uttak i dette området i liten grad vil komme i konflikt med verneområdet.

Otra Kraft er veieier på veien mellom Straume og Sordal. Veien går i kanten av det foreslåtte verneområdet. Otra Kraft opplyser om at veien er tiltaksvei for tømmertransport for berørte grunneiere i overskjønn for Brokke kraftverk, og tilkomstvei for Hekni kraftverk og andre interesseorganisasjoner i området. Statens vegvesen bruker også veien som del av omkjøring dersom det er uhell på Rv 9 mellom Storstraumen og Helle i Setesdal. Otra Kraft legger til grunn at foreslåtte vernegrense ikke vil være til hinder for drift og vedlikehold av veien i samsvar med de rettene som er ervervet gjennom overskjønnet for Brokke kraftverk.

Fylkesmannen viser til at man har mottatt tilbud om frivillig vern fra de aktuelle grunneierne og vernegrensen som ble sendt på høring er trukket opp i samråd med disse. I forkant av høringen ble vernegrensa trukket noe bort fra veien enkelte steder i tråd med innspillet fra kommunen. Fylkesmannen har forståelse for at kommunen ønsker å trekke vernegrensen ytterligere bort fra veien for å kunne ta ut tømmeret nærmest veien og for å sikre seg areal for eventuell breddeutvidelse av veien i fremtiden. Fylkesmannen har likevel valgt å trekke vernegrensa nesten ned til veien i tråd med grunneiernes tilbud og for å inkludere registrerte naturtyper med rik edelløvskog og Mis-figurer i verneområdet.

Fylkesmannen gjør også oppmerksom på at Statens Vegvesen som veieier ikke har problematisert vernegrensen med hensyn til eventuell fremtidig breddeutvidelse av veien. Dersom det skulle vise seg at det i fremtiden vil oppstå et behov for å utvide FV. 324, mener Fylkesmannen at dette skal kunne la seg løse også ved opprettelse av Underforlii naturreservat med vernegrense som foreslått i høringen.

Fylkesmannen tar med seg innspillet om i større grad å vektlegge samfunnsmessige perspektiv i fremtidige verneprosesser. Det finnes for øyeblikket ikke noen oversikt over hvor stor andel av den produktive skogen i kommunen som er vernet, men det foreligger planer om å utarbeide en GiS-analyse for å få frem dette for alle kommunene i Aust- og Vest-Agder. Når resultatene av analysen foreligger, vil kommunen får beskjed om dette. Fylkesmannen mener at opprettelse av naturreservat som foreslått i tilrådningsen ikke vil være til hinder for at Fv 324 kan brukes som omkjøringsvei ved uhell på RV 9, som i dag, eller for nødvendig drift og vedlikehold.

Fylkesmannen har lagt til grunn ved fastsetting av vernegrensen at eksisterende massetak i drift ved Båsbakk og nordøst for Bakkan er lagt utenfor foreslått verneområde med en tilstrekkelig buffer til å sikre videre drift.

Fylkesmannen tilrår at området vernes som naturreservat i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Underforlii naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Underforlii naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. **Demningane og Gravtjernåsen naturreservat (utvidelse), Porsgrunn kommune, Telemark**

Areal ca 768 dekar hvorav ca 412 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det ligger en gammel isdam inne i området.

Hovedsynspunkter i høringen: Bane NOR SF, Statnett SF, Statens vegvesen Region sør og Forsvarsbygg har uttalt seg og har ikke hatt merknader til forslaget.

Fylkesmannen har gjort en mindre justering av vernegrensen ved traktorvei nordøst for myrområdet ved Demningane, for å få traktorveien utenfor vernegrensa.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at Fylkesmannen har gitt åpning for vedlikehold og preparering av skiløypetrasé i § 4. Det mangler imidlertid åpning for motorisert ferdsel for oppkjøring av denne skiløypa. Miljødirektoratet har derfor tatt inn et nytt punkt i § 6 som åpner for nødvendig motorferdsel for oppkjøring av eksisterende skiløype avmerket på vernekartet. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen og tilrår utvidelse av Demningane og Gravtjernåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Demningane og Gravtjernåsen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

10. **Måna naturreservat, Drangedal kommune, Telemark**

Areal ca 452 dekar hvorav ca 438 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen:

Bane NOR SF, Statnett SF, Statens vegvesen Region sør og Forsvarsbygg har uttalt seg og har ikke hatt merknader til forslaget.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Måna naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Måna naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. Skirvedalen naturreservat (utvidelse), Tinn kommune i Telemark og Rollag kommune i Buskerud

Utvidelse 5900 dekar hvorav ca 3450 dekar prod. skog. Nytt verneareal 24 419 dekar.

Inngrep: Det er skogsbilveger og traktorveger i området. I tilknytning til skogbilvegene ligger det tre massetak. Innenfor området ligger det også noen hytter.

Planstatus: Deler av arealet på gnr./bnr. 159/1 er avsatt til hyttebygging i kommunedelplan for Hovin. Øvrige areal er avsatt til LNF-område.

Hovedsynspunkter i høringen: Bane NOR SF, Statnett SF og Forsvarsbygg har kommet med uttalelse til høringen og har ikke hatt merknader til utvidelsen av området.

Fylkesmannens kommentarer:

Verneforskrift: Den nye forskriften er basert på en standard mal og er derfor omarbeidet i inndeling og ordlyd i forhold til gjeldende forskrift for Skirvedalen naturreservat. En del av bestemmelsene i forskriften fra 1993 er utelatt eller endret i det nye forslaget til forskrift. I bestemmelsen om regulering av ferdsel i § 5b var det i høringsdokumentet utilsiktet åpnet for bruk av hest og kjerre, samt ridning på stier. Dette var en feil, og selv om det i realiteten er en innskjerping av reglene i forhold til høringen, så er ordlyden på bestemmelsen rettet opp i vår tilrådning. Med hensyn til bruk av hest og kjerre og ridning er bestemmelsen da i tråd med den gamle forskriften.

Når det gjelder sykling, så følger det friluftslovens bestemmelser. Friluftsloven åpner for sykling på veger og stier i utmark, og i snaufjellet også utenfor stier. Vi tilrår at sykling skal følge friluftslovens bestemmelser og sykling er derfor ikke nevnt i § 5 b.

Fylkesmannen tilrår forskriften med følgende endringer i forhold til høringsforslaget:

At det tas inn i § 4 mulighet for

- *Opplag av båter ved eksisterende båtplasser.*
- At det i § 6 åpnes for
 - *Nødvendig motorferdsel for bruk og vedlikehold av eksisterende skogsbilveier avmerket på vernekartet.*
 - *Nødvendig motorferdsel for utkjøring av felt storvilt på traktorveier avmerket på vernekartet.*
- At det i § 7 åpnes for at det kan søkes om
 - *Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier.*

- *Hogst av ved til eksisterende hytter i området etter plan godkjent av forvaltningsmyndigheten.*
- *Nødvendig motorferdsel på ubrøyt vei for transport av ved, materialer og utstyr.*
- *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 f, h, i, og j og § 7 b, d, e, f og g.*

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget, og med endringer i verneforskrift som beskrevet over.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Skirvedalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til melding fra Miljødirektoratet om at man for en eiendom ikke har fått inn signert avtale, og at arealet på ca 209 dekar da må utgå. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Skirvedalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. **Finnemarka naturreservat (utvidelse), Lier og Modum kommuner, Buskerud**

Utvidelse 1044 dekar hvorav 877 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 46 324 dekar.

Inngrep: Det går en større kraftledning gjennom området.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE viser til at Statnett har en sentralnettslinje som går gjennom den foreslåtte utvidelsen, samt gjennom eksisterende naturreservat. De viser videre til at det ikke foreslås endringer i forskriften som berører kraftledninger, slik at den fremdeles vil inneholde standardbestemmelser om drift, vedlikehold, oppgradering eller fornyelse av kraftlinjer. De har for øvrig ikke merknader.

Statnett viser til at verneområdet er foreslått utvidet over det klausulerte ryddebeltet for skog/byggeforbud til 420 kV - transmisjonsnettledningen mellom Ringerike og Sylling transformatorstasjoner, som også i dag går gjennom Finnemarka naturreservat. Statnett har merknader til verneforskriften når det gjelder motorisert ferdsel. Statnett mener det er av stor betydning at det i forskriften gis et generelt unntak fra vernebestemmelsene for motorisert ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold på energianlegg da denne type arbeid og tiltak kan være avgjørende for forsyningssikkerheten. De mener bestemmelsene derfor må åpne for at Statnett skal kunne gjennomføre bakketransport med motoriserte kjøretøy for bygging, drift, vedlikehold, oppgradering, fornyelse og ved akutte utfall uten behov for dispensasjon, eventuelt med en form for varslings i forkant av arbeider som kan planlegges. Statnett ber derfor om at nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold, oppgradering og fornyelse gis et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene i verneforskriftens § 6. De mener en enkel transportplan for Finnemarka naturreservat kan tilfredsstille myndighetenes ønske om å ha kontroll på Statnetts motoriserte transport i verneområdene. De viser videre til at de har startet opp med å benytte droner til inspeksjon av anleggene, og at droner i likhet med helikopter også kan benyttes til inspeksjon knyttet til utfall eller havari. De henstilles derfor til at også arbeid med drone og helikopter gis et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene i verneforskriftens § 6 da dette er aktiviteter som ikke er i konflikt med verneformålet for skogområdet.

Statnett ber om at følgende bestemmelse tas inn i forskriftens § 6: "Nødvendig motorferdsel iht transportplan i forbindelse med drift, vedlikehold, akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg, og oppgradering og fornyelse av kraftledninger. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten."

Av hensyn til sikker strømforsyning forutsetter Statnett at nødvendig hogst i skrått sideterreng også utenfor rettighetsbeltet kan utføres med hjemmel i forskriftens § 4 k) generelle unntak fra vernebestemmelsene.

Fylkesmannens kommentarer:

Statnett har merknader knyttet til bestemmelsene rundt motorferdsel i verneforskriften for Finnemarka naturreservat. Fylkesmannen viser til vurderinger gjort i forbindelse med utvidelsen av Finnemarka naturreservat i desember 2018. Miljødirektoratet skrev følgende i sin tilrådning til KLD i denne saken: "Miljødirektoratet viser til at Statnett SF ber om møte med Miljødirektoratet vedrørende drift av eksisterende anlegg. Direktoratet viser til at dette er standard bestemmelser avklart på departementsnivå og henviser Statnett til KLD for eventuelle avklaringer."

Fylkesmannen kan ikke se at det kommet nye opplysninger som tilsier en annen vurdering av bestemmelsene rundt motorisert ferdsl i forbindelse med eksisterende kraftledninger nå, og viser samtidig til standardbestemmelsene som er avklart på departementsnivå. Fylkesmannen mener eventuelle endringer i bestemmelsene må avklares på dette nivå, eller gjennom dialog mellom Statnett, KLD og energimyndighetene.

Verneforskrift: Fylkesmannen har gjennom en dispensasjonssak behandlet i januar 2019 sett behov for at det kan gis tillatelse til motorisert ferdsl i forbindelse med større arrangementer i naturreservatet. For eksempel når det arrangeres skirenn gjennom reservatet, er det behov for å kunne kjøre snøscooter for å frakte utstyr, merke, rydde opp mv. Fylkesmannen foreslår derfor at det tas inn en hjemmel i §7, bokstav o) for å tillate motorisert ferdsl i forbindelse med tillatelse til større arrangementer etter §7, bokstav a).

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og med endringer i § 7 o) som beskrevet over.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Finnemarka naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til Statnetts uttalelse, som er ivaretatt ved tekst i kap. 7.2. under punktet "*Spesielt om motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger.*"

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår at Finnemarka naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

13. Sagåsen naturreservat, Sarpsborg kommune, Østfold

Areal 108 dekar hvorav 50 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Det er en mindre hytte og bod på Folungåsen.

Hovedsynspunkter i høringen:

Østfold fylkeskommune er positive til opprettelsen av reservatet da dette vil bidra til å sikre viktige biotoper og til å bevare et viktig friluftsområde.

Statens vegvesen viser til at områdets grense mot vest ligger i god avstand til fylkesveg 114 og kan ikke se at verneforslaget er i strid med sine interesser.

DMF har ingen merkander til forslaget.

NVE viser til at området grenser til en kraftgate i vest og antar at foreslått verneområde ligger langs ryddebeltet til kraftlinjen. NVE ser at områdekonsesjonær Hafslund Nett AS er på høringslisten og forutsetter at de kommenterer egne behov.

Statnett SF blir ikke berørt av planen og har derfor ingen merknader til planforslaget.

Hafslund Nett sier at nettselskapet ikke har el-anlegg i området som omfattes av planen.

Norsk Ornitologisk Forening, avd. Østfold og Forum for natur og friluftsliv i Østfold stiller seg positive til forslaget.

Tune KM-speidergruppe / styret i Folungåsen Speiderhytteforening viser til at speidergruppa har hytte med uthus på Folungåsen. De har atkomst til hytta fra FV 114 på sti frem til hytta. Speidergruppa ønsker at denne stien skal være unntatt fra verne-bestemmelsene, i likhet med området rundt hytta. I festekontrakten har gruppa tillatelse til å hogge ved til fyring i hytta. De har også en muntlig avtale om å bruke nedfall til fyring gratis.

Statskog Glomma AS er grunneier og foreslår en avgrensing av området som baserer seg på kart med nøkkelbiotoper fra 1997. Det foreslås at nøkkelbiotopene vernes med en noe utvidet buffersone for å sikre de arter/livsmiljøer som krever varig vern. Statskog har også foreslått endringer i forskriften knyttet til utsetting av saltstein, vedlikehold av bygninger, rydding av vegetasjon på et areal på ca. 1 dekar rundt eksisterende hytte samt oppsetting av mobile jakttårn. I tillegg foreslås endringer i forskriften knyttet til motorferdsel til nevnte aktiviteter samt til vedlikehold og merking av eksisterende stier og til etablering av nye.

Fylkesmannens kommentarer:

Fylkesmannen bekrefter at den foreslåtte avgrensingen i vest følger kanten av ryddebeltet slik at dette holdes utenfor reservatforslaget slik NVE peker på.

Statskog Glomma AS foreslår avgrensing basert på nøkkelbiotoper, noe som innebærer en vesentlig arealreduksjon av verneforslaget. Det fremgår av den miljøfaglige kartleggingen at området skårer lavt på størrelse. En vesentlig arealreduksjon vil føre til at området blir uaktuelt som naturreservat. Av hensyn til verneinteressene vil ikke Fylkesmannen anbefale en reduksjon av arealet.

Fylkesmannen ser positivt på speideraktiviteten og mener at de fleste av tiltakene tatt opp av speidergruppa kan videreføres uten å være i strid med verneformålet. Hensyn til virksomheten er innarbeidet i forskriften ved at vedlikehold av stier kan utføres. Det samme gjelder vedlikehold av bro knyttet til stien, og hytta kan vedlikeholdes, gjenoppføres ved brann eller naturskade og trær som utgjør en fare for hytta kan fjernes. Likeledes foreslås en bestemmelse om at det kan tas ut ved til eget bruk i hytta. I §7 hjemles mulighet for nødvendig motorferdsel knyttet til nevnte tiltak. Når det gjelder nedfall til fyring viser Fylkesmannen til at en rekke arter av planter og dyr er knyttet til død ved, og anbefaler derfor ikke plukking av nedfall/dødved. Hogst av ved krever dispensasjon i henhold til § 7 i forskriften. Det kan søkes om dispensasjon for vedhogst i området. En slik dispensasjon kan definere nærmere aktuelle areal.

Utsetting av saltstein inngår som standard formulering i forskriften. Statskog har foreslått å endre forskriften § 4 h fra *Vedlikehold av hytte* til *Vedlikehold av eksisterende bygninger*. Fylkesmannen mener vedlikehold av eksisterende bod og utedo inngår i begrepet hytte. Det er også ønske om å åpne for rydding av vegetasjon rundt hytta. Fylkesmannen antar det kan være spesielle behov for rydding ved hytta på bakgrunn av den virksomheten som bedrives og anbefaler at dette innarbeides i forskriftens § 4 som foreslått av grunneier. Fylkesmannen mener at oppsetting av midlertidige mobile jakttårn ikke er i strid med verneformålet og anbefaler en bestemmelse om dette i § 4 som lyder: *Oppsetting av mobile jakttårn f.o.m. 14 dager før jaktstart. Tårnene skal tas ned senest 14 dager etter avsluttet jak.* Når det gjelder spørsmålet om vedlikehold og merking av stier, anbefaler Fylkesmannen at dette tydeliggjøres ved å ta merking eksplisitt inn i bestemmelsen slik: *Merking og vedlikehold av stier med standard som på vernetidspunktet*. Fylkesmannen kan ikke se at det er behov for å etablere nye stier i områder. Arealet er lite og det er etablerte stier i området. Dersom det likevel oppstår behov for stier / omlegging av stier, forutsetter Fylkesmannen at saken løses som dispensasjonssak etter § 8. Hjemmel for nødvendig motorferdsel, der dette er relevant, er innarbeidet i § 7. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med de endringene som er foreslått i verneforskriftens § 4.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Sagåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Sagåsen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

14. **Nekfallet naturreservat, Rendalen kommune, Hedmark**
Areal 1751 dekar hvorav 1553 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det går en bilvei gjennom området opp til Neklia.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE uttaler at vernet kan komme i konflikt med fremtidig vindkraftutbygging, siden arealet ligger innenfor et område som NVE skal foreslå som vurderingsområde for vindkraftutbygging. De ønsker derfor at det tas inn et punkt i verneforskriften § 7 om potensiell vindkraftutbygging med tilhørende motorisert ferdsel. Ellers ser de ingen konflikter knyttet til eksisterende kraft- og energiresurser. NVE har tidligere avslått en søknad om et minikraftverk i Neka grunnet høye naturverdier i området.

Statens vegvesen Region øst ser ikke at planen har konsekvenser for Statens vegvesens interesser og er positiv til at vernegrensa er lagt utenfor byggegrensa til fv. 665.

Nord-Østerdal Kraftlag har ingen merknader til planen.

De fire eierne av fritidseiendommer med inn- og utmark på Neklia skriver at de har helårshytter og fritidseiendommer på Neklia, utenfor det foreslåtte reservatet. De må benytte veien gjennom det foreslåtte reservatet for å komme seg til Neklia og veien brøytes ikke vinterstid. De bruker derfor snøskuter på veien for transport til Neklia. De ønsker at det tas inn et punkt i verneforskriften § 6 punkt a for å sikre bruken av fritidseiendommene på vinteren: Motorisert ferdsel hele året på bilveien avmerket på vernekartet. De skriver videre at dersom det ikke tas inn et slikt punkt i verneforskriften, vil det innebære en usikkerhet for deres fremtidige bruk av fritidseiendommene på Neklia dersom de må søke om dispensasjon for ferdsel langs veien vinterstid.

Naturvernforbundet i Hedmark skriver at de støtter opprettelse av reservatet. Nefallet har avvikende og viktige miljøer i form av boreal regnskog. Når det gjelder avgrensning av reservatet, så bør det ses på muligheten for å utvide reservatet til også å omfatte skog på nordsiden av elva. Det er uheldig at grensa er trukket i selve elva over større strekninger.

Fylkesmannen har vært i dialog med NVE angående vindkraftutbygging i området og poengtert at det foreslåtte området har høye naturverdier og er til stor del svært bratt – hvilket burde gjøre området uegnet som turbinplasseringsområde eller veibyggingsområde knyttet til vindkraft. Det er noen arealer på toppen av det foreslåtte verneområdet som er flattere og som det kan være mulig å bygge en vei gjennom. Siden det ikke foreligger noen konkrete planer om vindkraftutbygging innenfor foreslått verneområde per i dag, mener Fylkesmannen at det er lite aktuelt å ta inn bestemmelser om dette i verneforskriften. Dersom det blir bestemt at det skal bygges vindkraftverk med tilknyttet infrastruktur i området, må dette kunne legges utenfor verneområdet.

Fylkesmannen mener det er et mål å holde den motoriserte ferdselen i naturreservat på et minimum, blant annet for å unngå forstyrrelse av dyr og slitasje på vegetasjon. Selv om det finnes en bilvei gjennom området, og motorisert ferdsel på denne ikke vil være et stort problem for vegetasjonsslitasje, er det ikke aktuelt å åpne for fri ferdsel av motorkjøretøy vinterstid i naturreservat. Dette er et generelt prinsipp for verneområder. Det er tatt inn et punkt i forslaget til forskrift § 7 som åpner for at det etter søknad kan gis dispensasjon for nyttetransport til hytter og setrer gjennom reservatet med beltekjøretøy på godt snødekket mark. Fylkesmannen mener denne åpningen bør være tilstrekkelig for å ivareta hytteeieres behov, siden det ikke er aktuelt å fjerne forbudet mot motorferdsel i utmark (slik som kjøring på ubruyttede bilveier er) annet enn for uttransport av dyr.

Til Naturvernforbundets kommentar skriver Fylkesmannen at de har sjekket ut muligheten for å få med mer areal på andre sida av elva, men dette er per dags dato ikke aktuelt.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Nefallet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at NVE har kommentert Nasjonal ramme for vindkraft for området Nefallet. KLD viser til at det foreslåtte verneområdet har store naturverdier og er meget bratt med en dyp bekkekløft og høydeforskjell ca 400 meter, og antas å være lite egnet for vindkraftutbygging. I NVEs kartbase er deler av foreslått verneområde markert som eksklusjonsområder mhp. mulig vindkraftutbygging. Hvis det blir aktuelt med framtidig utbygging av vindkraftverk med tilhørende infrastruktur i området er det naturlig at dette plasseres utenfor foreslått verneområde.

KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Nefallet naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

15. Gålaskarven naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark

Areal 10 050 dekar hvorav 5288 dekar produktiv skog.

Inngrep: To traktorveier går så vidt inn i området i nordøst.

Planstatus: LNF. Området ligger også innenfor Regional plan for Rondane og Sølnekletten i sone 1 (nasjonalt villreinområde) og 2 (buffersone).

Hovedsynspunkter i høringen:

Språkrådet spør om Gålaskarven naturreservat kan være et mulig alternativ.

Statnett har ikke anlegg som blir berørt av planene og har derfor ingen merknader.

Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten er positiv til verneforslaget, men mener at det vil være en fordel om ivaretagelse av villreinens leveområder blir tatt inn i verneformålet.

Naturvernforbundet i Hedmark er positiv til opprettelse av reservatet, siden Bjørnskarven er et meget viktig område. Videre skriver de at det bør ses på muligheten for å utvide reservatet, da det finner mer naturskog utenfor verneforslaget.

NVE kan ikke se at opprettelsen av reservatet er i konflikt med kjente energiresurser.

DMF har uttalt til oppstartsmeldingen at de ikke kan se at planen berører registrerte forekomster av mineralske ressurser av regional, nasjonal eller internasjonal verdi, bergrettigheter eller masseuttak i drift.

Fylkesmannen tar Språkrådets innspill til etterretning og tilrår å endre navnet på området til Gålaskarven.

Når det gjelder avgrensing av reservatet, så er dette noe Fylkesmannen har diskutert med Glommen Skog SA og nåværende og fremtidige grunneiere. Det lar seg ikke gjøre å endre på avgrensingen per dags dato, men Fylkesmannen stiller seg positiv til en eventuell utvidelse i fremtiden som får med mer av gammelskogen.

Det foreslåtte naturreservatet ligger delvis innenfor nasjonalt villreinområde, og dermed er det ikke unaturlig at villreinen nevnes i formålsparagrafen. Dette vil føre til en sterkere ivaretagelse av villreinen dersom det vurderes å gi dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48. Grunneieren er imidlertid ikke enig i dette, og ønsker å beholde opprinnelig avtalt verneformålsformulering. Nye inngrep og motorferdsel er regulert i den foreslåtte verneforskriften. Når det gjelder andre typer tiltak som verneforskriften ikke setter begrensinger på eller som det kan dispenseres for, mener Fylkesmannen man må sette sin lit til at gjeldende parallelt lovverk tar hensyn til villreinen ved eventuelle dispensasjoner i området. Fylkesmannen tror ikke at økt bilferdsel inn i området vil bli et stort problem i fremtiden. Det er private bomveier inn i området, og det er ikke noen interesse av å øke biltrafikken inn i et naturreservat. De fleste besøkende vil nok komme seg inn i området via stiene sommerstid. Dersom det blir behov for å oppgradere p-plasser eller veier i fremtiden, vil det kunne løses gjennom dispensasjonsbehandling.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Gålaskarven naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Gålaskarven naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

16. Gitvola og Nordre Kletten naturreservat, Åmot kommune, Hedmark

Areal 6115 dekar hvorav 3793 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det går en traktorvei inn i området. Det kjøres skiløype gjennom området. I

tillegg eier NORSAR en seismisk kabel som går gjennom området i sørøst. Traséen for denne kabelen holdes trefri.

Hovedsynspunkter i høringen:

Språkrådet tilrår navnet Gitvola og Nordre Kletten naturreservat. Ettersom deler av Gitvola ligger utenfor reservatområdet, kunne også Storkjølen naturreservat være et mulig navn.

Statnett har ikke anlegg som blir berørt av planene og har derfor ingen merknader.

NVE ser ingen konflikter knyttet til kraftnett eller kjente energiressurser.

Kletten vel har merknader til skiløypetraséene og savner en sti fra Nedre Hummelnesvollene til Gitvola på forslaget til vernekart.

Naturvernforbundet i Hedmark støtter forslaget. De gjør oppmerksom på at det nylig er funnet huldrestry (EN) umiddelbart utenfor reservatgrenseforslaget. For øvrig er enkelte forekomster av rustdoggnål, sprikeskjegg, svartonekjuke (NT-arter) beliggende like utenfor grenseforslaget. Disse funnene bør også inkluderes i reservatet. De håper for øvrig at også Løiten og Vang almenninger kan tilby arealer til vern, hvor det finnes store nasjonale verdier.

NORSAR har fått saken både på oppstart og til høring, men har ikke uttalt seg.

Fylkesmannens kommentarer:

Skiløypetraséene på vernekartet er justert i samarbeid med Kletten vel etter høringsrunden. Stien og skiløype fra Nedre Hummelnesvollene til Gitvola er også tatt med på vernekartet. Fylkesmannen foreslo opprinnelig å kalle området for Storkjølen naturreservat, men grunneierne ønsket navnet Gitvola-Kletten naturreservat. Fylkesmannen tar til etterretning Språkrådets innspill og ser at dette er et mer passende navn for området.

Angående innspillet fra Naturvernforbundet i Hedmark så har grunneieren stilt seg positiv til å ta med den store huldrestry-forekomsten på utsiden av vernegrensa som var med i høringsforslaget. Andre arealer med rødlistearter er ikke tatt med.

Fylkesmannen tilrår å endre avgrensningen med 45 dekar for å fange opp en huldrestry-lokalitet som ble funnet rett på utsiden av tidligere foreslått avgrensning.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart med de endringene som er beskrevet over.

Miljødirektoratet viser til at Fylkesmannen har foreslått en utvidelse av området med 45 dekar etter høringen. Bakgrunnen for dette er at det i vinter ble oppdaget en stor forekomst av huldrestry. Forekomster av denne størrelsen som ble registrert her er ikke vanlig i Hedmark. Utvidelsen er begrenset og skjer i ei nordvendt li. Miljødirektoratet støtter derfor Fylkesmannens forslag om endring av arealet.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Gitvola og Nordre Kletten naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Gitvola og Nordre Kletten naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

17. Kildeøyene naturreservat, Åmot kommune, Hedmark

Areal 281 dekar hvorav 159 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen:

Forsvarsbygg, Riksantikvaren, Hedmark fylkeskommune, Statens vegvesen Region øst og NVE har avgitt høringsuttalelse og har ikke hatt nevneverdige merknader til forslaget.

Åmot kommune mener at verneforskriften ikke må være til hinder for eventuelle reparasjoner, nyetableringer og utvidelser av eksisterende og fremtidige flom- og erosjonssikringstiltak nedstrøms naturreservatet.

DMF uttalte i forbindelse med oppstartsmeldingen at utenfor planavgrensningens østre side er det ifølge kartdatabasene fra NGU registrert en lokal ressursforekomst. Ressursen strekker seg ut og berører en liten del av øya lengst øst. Ressursen er registrert som en breelvavsetning av grus og er vurdert som en lite viktig forekomst. Store deler av ressursen er i dag også bebygd og DMF kan ikke se at området er i konflikt med verneinteressene.

Fylkesmannen viser til Åmot kommunes uttalelse angående flom- og erosjonssikringstiltak nedstrøms det eventuelle reservatet, og mener dette er uproblematisk med tanke på å ivareta verneverdiene i reservatet så lenge det er snakk om tiltak nedstrøms reservatet og flere hundre meter unna. Dersom det oppstår en reell sikkerhetssituasjon som fordrer tiltak som kan påvirke naturreservatet negativt i fremtiden, bør § 48 i naturmangfoldloven kunne brukes for å gi eventuelle dispensasjoner fra verneforskriften.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Kildeøyene naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Kildeøyene naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

18. Turtroa naturreservat, Åmot kommune, Hedmark

Areal 1057 dekar hvorav 529 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen:

Nord-Østerdal kraftlag, Riksantikvaren, Hedmark fylkeskommune, Statens vegvesen Region øst og NVE har avgitt høringsuttalelse og har ikke nevneverdige merknader.

Norsk Organisasjon for terrengsykling etterspør stidokumentasjon og påpeker at det ikke er oppgitt en begrunnelse for sykkelforbudet i verneforskriften.

DMF uttalte til oppstartsmeldingen at det ikke er registrert viktige mineralske ressurser innenfor verneforslaget, men påpekte at dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster i området, så må eventuelt uttak av disse forekomstene vurderes konkret ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48.

Fylkesmannen har sjekket alle tilgjengelige baser etter stier, sett på kart og spurt grunneierne, men det ser ikke ut til at det finnes stier i området. Dessuten er store deler av arealet myr eller fuktskog, hvilket gjør at Fylkesmannen ikke velger å tilrå en åpning for sykling i disse områdene.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Turtroa naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Turtroa naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

19. **Nordhuehøgda naturreservat, Elverum kommune, Hedmark**

Areal ca 6274 dekar hvorav ca 5050 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det er skogsbilveier og traktorveier i området. Det ligger også et vannanlegg for kildevann med tilhørende rør og grøfter i området. To setrer med hytter og to koier ligger også inne i området. De to setrene inngår ikke i vernet.

Hovedsynspunkter i høringen:

Statnett har ikke anlegg som blir berørt av planene og har derfor ingen merknader.

Hedmark fylkeskommune opplyser om kulturminnene i området og legger til at det er positivt at mulighet for å søke dispensasjon for skjøtsel er tatt inn i bestemmelsene, og at det hadde vært enda bedre om opplysningene om at området inneholder fredete kulturminner kunne framgå av områdebeskrivelsen.

Forsvarsbygg skriver at de er tilfreds med at verneforskriften gir unntak for motorisert ferdsel på eksisterende veier, motorisert ferdsel i forbindelse med Forsvarets øvingsaktivitet og unntak for landing og start med Forsvarets luftfartøy. De har i løpet av høringsperioden oppdaget et behov for at verneforskriften åpner for rydding av vegetasjon som blokkerer deres radiosignaler fra sambandsutstyret på Nordhue. Dette behovet vil ikke bli stort, siden det er relativt bratt i skråningen ned fra toppen av Nordhue.

Naturvernforbundet i Hedmark skriver at de støtter opprettelsen av Nordhuehøgda naturreservat og at det bør ses på muligheter for å utvide området inn i Åmot kommune.

Eier av seter på Nordhuesætra skriver at det bør fremgå av beskrivelsen av reservatet at området ved Nordhuesætra ikke inngår i reservatet. Videre skriver han at eiendommene ved Nordhuesætra har fulle beite- og bruksrettigheter i området som foreslås vernet. Han påpeker at det ikke må legges restriksjoner på adkomst til Nordhuesætra via eksisterende traktorvei. Skiløypene mener han må kartfestes mer nøyaktig enn på høringskartet.

En annen eier av seter på Nordhuesætra skriver at forskriften for reservatet må gi grunneiere og bruksberettigede ubegrenset adkomst til sine eiendommer etter eksisterende traktorvei med motorisert hjul- og beltekjøretøy hele året.

DMF uttalte i forbindelse med oppstartsmeldingen at man ikke ser at planen berører registrerte forekomster av mineralske ressurser av regional, nasjonal eller internasjonal verdi, bergrettigheter eller masseuttak i drift.

Fylkesmannens kommentarer: Vedrørende Hedmark fylkeskommunes anmodning om beskrivelse av fredede kulturminner, viser Fylkesmannen til at dette kan fremgå av en informasjonsplakat for området.

Forsvaret ber om å få adgang til å kunne rydde vegetasjon som blokkerer radiosignalene fra deres anlegg på Nordhue. Fylkesmannen foreslår derfor at det tas inn et punkt om dette i verneforskriften § 4.

Vedrørende innspill fra setereiere viser Fylkesmannen til at det fremgår av forslag til vernekart at området ved Nordhuesætra ikke inngår i reservatet. Dette blir også synlig i verneforskriften § 2, hvor berørte gards- og bruksnummer er listet opp. Når det gjelder beiterett i området som foreslås vernet, så er ikke vernet til hinder for beite. Den såkalte bruksretten, som går ut på at det skal være lov å ta trevirke fra eiendommen til bygging av

fjøs, gjerder og lignende i setringssammenheng, er ikke et aktuelt tema i dag siden det ikke bedrives aktiv setring i området. Dersom behovet oppstår i fremtiden, vil dette kunne løses med en dispensasjon fra vernebestemmelsene etter naturmangfoldloven § 48 for uttak av virke til bygging av diverse konstruksjoner når det bedrives aktiv setring, dersom det nødvendigvis må tas virke fra den delen av eiendommen som er vernet. Forslaget til verneforskrift åpner for motorisert ferdsel på traktorveien til Nordhuesætra og det er tatt med en mulighet for å søke om dispensasjon for transport til setra med beltekjøretøy på vinterføre. Fylkesmannen kan derfor ikke se at verneforskriften legger noen strengere begrensinger på adkomsten til Nordhuesætra enn hva motorferdselloven allerede gjør. Det må søkes om dispensasjon fra verneforskriften for snøskutertransport av ved, materialer og utstyr til eksisterende hytter og seterbygninger i reservatet på vinterstid, i tillegg til å søke om dispensasjon etter motorferdsellovens bestemmelser slik som det må gjøres i dag. Når det gjelder nøyaktighet på skiløypetraséene så er disse oppdatert i etterkant av høringen i samråd med grunneier og Rustad skiløypelag.

Fylkesmannen oppdaget også at verneforskriften som ble sendt på høring mangler mulighet for å søke om dispensasjon for å bruke motorisert ferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein. Dette er en standard formulering i nye verneforskrifter.

Fylkesmannen tilrår derfor at det tas inn et punkt om dette i verneforskriften § 7.

Fylkesmannen tilrår forskriften med følgende endringer i forhold til høringsforslaget:

- *At det tas inn et punkt i verneforskriften § 4 som åpner for nødvendig rydding av trær som blokkerer radiosignaler fra Forsvarets anlegg på Nordhue.*
- *At det tas inn en setning i verneforskriften § 7 h om at det kan søkes om dispensasjon for motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein, jf. verneforskriften § 4 q.*

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Nordhuesætra naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Nordhuesætra naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

20. Skuta naturreservat, Nord-Odal kommune, Hedmark

Areal 201 dekar, hvorav 185 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Det går en traktorvei inn i området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Statnett har ikke anlegg som blir berørt av planene og har derfor ingen merknader.

NVE ser ingen konflikter knyttet til kraftnett eller kjente energiresurser.

Naturvernforbundet i Hedmark støtter opprettelsen av reservatet.

Hedmark fylkeskommune skriver at det er ikke registrert hverken automatisk freda kulturminner eller kulturminner fra nyere tid innenfor den foreslåtte grensen for naturreservat. De antar at eventuelle ikke-registrerte kulturminner gjennom naturreservatet gis en ytterligere skjerming mot framtidige inngrep.

DMF uttaler til oppstartsmeldingen at planen kommer ikke er i konflikt med registrerte forekomster av mineralske ressurser. Ut ifra foreliggende informasjon kunne de heller ikke se at planen medfører uttak av masser som vil omfattes av mineralloven.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Skuta som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Skuta naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

21. Brenninga naturreservat, Åsnes kommune, Hedmark

Areal 1592 dekar hvorav 1102 dekar produktiv skog

Hovedsynspunkter i høringen:

Luftfartstilsynet er positive til at det ikke er tatt inn bestemmelser om minstehøyder på 300 meter i utkastet til verneforskrift. Hvis det skulle bli aktuelt med en slik bestemmelse, ber de Fylkesmannen ta kontakt for en nærmere orientering om konsekvenser som bestemmelser om minstehøyder kan ha for luftfartøyer som opererer etter visuelle flygeregler (VFR). Dette gjelder først og fremst småfly- og helikoptertrafikken. NVE ser ingen konflikter knyttet til energiresurser eller nettanlegg i foreslått område. DMF opplyser i forbindelse med oppstartsmeldingen at det ikke er registrert viktige mineralske resurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift innenfor verneforslaget.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Brenninga naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Brenninga naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

22. Sigridbrenna naturreservat, Åsnes kommune, Hedmark

Areal 259 dekar hvor alt er produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen:

Statnett har ikke anlegg som blir berørt av planene og har derfor ingen merknader.

NVE ser ingen konflikter knyttet til kraftnett eller kjente energiresurser.

Naturvernforbundet i Hedmark støtter opprettelsen av reservatet.

Landbrukskontoret for Våler og Åsnes sier at det er en skogsbilvei som ender 25 meter inn i det foreslåtte verneområdet

DMF kan ikke se at planen er i konflikt med kjente forekomster av mineralske ressurser.

Fylkesmannens kommentarer:

Traktorvegen som Landbrukskontoret for Våler og Åsnes nevner er i dag gjengrodd og fremstår ikke som en landbruksveg. Vi ser at det i fremtiden kan bli aktuelt å bruke denne veien til uttransport av tømmer fra nærliggende eiendommer, og har derfor tatt inn bestemmelser i verneforskriften som gjør dette mulig. Samtidig ble det tatt inn en åpning for sykling og ridning på denne veien. Fylkesmannen tilrår forskriften med følgende endringer i forhold til høringsforslaget:

- *At det i verneforskriften for et eventuelt reservat tas inn et punkt i § 4 som åpner for vedlikehold og rydding av eksisterende traktorvei, jf. vernekartet.*
- *At det i verneforskriften § 5 b endres til bruk av sykkel og hest og kjerre samt ridning er forbudt, unntatt på eksisterende traktorvei vist på vernekartet.*

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og med endringer i forskrift som beskrevet over.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Sigridbrenna naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Sigridbrenna naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

23. Islandselve naturreservat, Sør-Aurdal kommune, Oppland

Areal 540 dekar hvorav 500 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen:

Jernbaneverket, Statnett, DMF, Industri Energi og Statens vegvesen Region øst har ingen merknader til verneforslaget.

Landbruksdirektoratet mener høringsdokumentene gir en god beskrivelse av hvordan området i dag nyttes i landbrukssammenheng, og forslag til vernebestemmelser er også utformet på en slik måte at denne bruken kan fortsette. Direktoratet viser til at det er gitt bestemmelser om at det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdene om bruk av nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransportering av syke og skadde bufe. Det må være mulig å sende en slik melding også utenom ordinær arbeidstid.

NVE viser til at Kopparvik Kraft as har søkt om tillatelse til å bygge Islandsmoen minikraftverk, med en årlig produksjon på 1 GWh. NVE påpeker at bekkekløfta har stor planteøkologisk variasjon og topografien er til dels av dramatisk karakter. En utbygging er særlig konfliktfylt i forhold til naturtypen bekkekløft med tilhørende fuktighetskrevenne lavarter. Sett i forhold til den relativt lave produksjonen tiltaket ville gitt, mener NVE at fordelene ved dette minikraftverket er mindre enn ulempene for almene og private interesser, jf. vannressursloven § 25. Søknaden er avslått.

Fylkesmannens kommentarer:

Melding til oppsyn i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe skal om mulig gis i forkant av kjøring. Dersom dette ikke er mulig, kan slik melding også sendes i etterkant. Melding kan gis på telefon, sms eller e-post. Slike meldinger kan også gis utenom ordinær arbeidstid. Da vil sms og e-post være mest hensiktsmessig.

Fylkesmannen viser til uttalelsen fra NVE om konsesjonssøknaden for utbygging av et minikraftverk. Konsesjonssøknaden ble avslått av NVE i vedtak av 19.8.2009.

Fylkesmannen viser videre til at NVE sitt vedtak ble påklaget. Ved OED sitt vedtak av 17.2.2012 ble klagen ikke tatt til følge.

Grensa er endret i forhold til opprinnelig tilbud og høring for å ivareta framtidig skogproduksjon og etter grunneiernes ønske. Det er også gjort noen justeringer av grensa av hensyn til arrondering og inngrepsstatus. I forhold til området som gikk på høring, er verneforslaget redusert fra ca. 630 dekar til ca. 540 dekar.

Fylkesmannen har gjort tilpasninger i verneforskriften etter høring for å ivareta hensyn til utkjøring av felt storvilt, oppsetting av midlertidige, mobile jakttårn for storviltjakt,

oppsetting av gjerder og sanketrøer, etablering av nye stier og annen enkel tilrettelegging for friluftsliv og utsetting av saltsteiner.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart fra høringsforslaget som beskrevet over.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Islandselve naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Islandselve naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

24. Kvennskora naturreservat, Meråker kommune, Trøndelag

Areal 3064 dekar hvorav 1775 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det er stier i området, med noe klopping, samt en noe bearbeidd tilførselslei til Kvernskardalsvollene øst for området. Det er en gammel setervoll i området. Kvernskardammen ligger delvis i området. Oppdemmingen er en gammel fløtingsdam.

Hovedsynspunkter i høringen:

Språkrådet, Stedsnavntjenesten for Midt-Norge: Det bør undersøkes om området også bør ha et samisk navn. Fylkesmannen må vente med å fastsette navn til navnesaken er avklart. Meråker kommune ser det som en forutsetning at gårdene med ubebygde setervoller ikke fratas rettigheter og ressursgrunnlag de har tillagt gården. Hvis dette punktet ivaretas, er kommunen positiv til det foreslåtte vernet. Kommunen ønsker at Fylkesmannen gjør en vurdering på om kjerneverdien for vernet blir ivaretatt med justering av verneområdets grenser både i nordvest og i sørvest. Dette vil redusere ulempene for setrene ved Kvernskardalsvollene og andre brukere av området. Hvis punktet ikke ivaretas, så går Meråker kommune imot vern av Kvernskora.

En rettighetshaver og nabo til området mener det er besynderlig ikke å være tilsendt høring som nabo, og mener at vernebehov og grunnlag er lite eller totalt fraværende mot sørvest på grunn av hogst og ungskog, og ser det naturlig med innskrenking her. Vernet vil medføre store begrensninger for framtidig bruk og begrensede muligheter for utvidelse og nye driftsbygninger. Vernet vil medføre økt trafikk, og området verner seg selv.

Traktorveger og stier er mangelfullt vist på kart, og han har brukt ressurser på å holde i hevd gamle stier og åpning av tette dreneringer. Han har rett til fyringsved, en rett som i alle år vært benyttet, og som nå vanskeligjøres. Videre påpekes trase for Dalarennet.

En eier av seter påpeker sine rettigheter, har spørsmål om nyttekjøring til setra, omtaler hogging av ved til eget bruk, utbygging av anneks, og går i utgangspunktet mot forslaget.

Sekretær for grendahuset Dalatun ber om at løypa for det årvisse Dalarennet tas ut av området.

NVE har i sin uttalelse til verneplanen ikke anført noe om magasin/dam, kraftlinje eller energiressurs for Kvernskora.

Saanti sijte anfører i uttalelse og jf. protokoll fra konsultasjon at vernet ikke skal være til hinder for daglig utøvelse av næring og reindriftskultur. Det er mange vernede områder i distriktet, og det er vesentlig at distriktets rettigheter ikke svekkes. Distriktet slutter seg til Sametingets innspill til oppstartmeldinga. Distriktet mener at formålsparagrafen er for svak for reindrifta. Kvernskora inngår i vår, sommer, høst og vinterbeite. Selve Kvernskora er utilgjengelig, men omkringliggende areal er sentrale. Det er generelt mange trekk- og

flytteleier i området. Distriktet bruker motorisert ferdsel i form av barmarkskjøretøy, snøscooter og helikopter. Driften må foregå der reinen oppholder seg, og konkrete leier er da vanskelig å definere. Distriktet er presset av mange inngrep bl.a. i form av hytter, bilveger, kraftutbygging, kraftlinjer, ferdsel mv. og verneområder kan trigge ytterligere ferdsel, og blir i den sammenheng et ytterligere inngrep for reindriften. Distriktet ber om at reindriftens sedvanlige rett til jakt og fiske må tas inn i forskriftene.

Fylkesmannens kommentarer:

Det er etter høring avholdt møte med kommunen og parter som har avgitt uttalelse, og det er deretter gjennomført drøftinger med tilbyderen.

Avgrensing: Områdets kjerneverdier er knyttet til den skarpe bekkekløfta og en del tilgrensende areal, vist ved kjerneområdene i de biologiske registreringer. De tilgrensende areal ligger både nord- og sør for selve bekkekløfta. I forhold til høringsforslaget tilrår Fylkesmannen at området innskrenkes i vest slik at areal med kulturskog tas ut på sørsida av bekkekløfta samt at hogstflater med nyplantinger tas ut på nordsida. I øst trekkes grensa nedenfor bebyggelsen på Kvernskardalsvollene, slik at vollene kommer utenfor. Dette er ikke så god grense som i høringsforslaget, men likevel akseptabel da selve bekkedalen med kjerneområdene inngår. Dermed løftes seterproblematikk og eventuelle bygningstiltak på hyttene ut av forvaltningen av verneområdet. Etter justering av avgrensingen for området ligger trasé for Dalarennet utenfor det foreslåtte verneområdet. Det samme gjelder den merka turistløypa.

Verneforskrift: Rettigheter på eiendommen er i utgangspunktet et privatrettslig spørsmål mellom grunneier og rettighetshavere, som Fylkesmannen ikke tar stilling til. Det er knyttet ulike retter til setervollene, dvs. beiting, uttak av virke for ved, gjerdefang, uttak av virke for hustømmer på setre. Med innskrenking av området i vest mener Fylkesmannen at de stedlige rettighetshavere vil ha tilstrekkelig skogareal for å utøve rettigheter med hensyn til virke. For Kvernskarvollene er det bjørk som brukes for ved, og med justeringen kommer områdene med bjørk i det vesentlige utenom reservatet. Hvis det derimot ønskes hustømmer vil potensialet fortsatt bli liggende innenfor verneområdet. Fylkesmannen vil derfor tilrå at det i § 7 tas inn at det kan gis tillatelse til utvisning av hustømmer for setrene, jf forvaltningsplan.

Stier kartfestes i forvaltningsplan. Det legges til grunn at stier kan ryddes og vedlikeholdes. Adkomstleia til Kvernskardalsvollene er fra vest, hvor ei lei går på skrå ned i svært bratt sideterreng. Det er her lagt litt stabilisering i form av trestammer. Det vil kunne være behov for fortsatt å fornye denne "forstøtningen" i form av trestammer, og Fylkesmannen tilrår at den muligheten reguleres gjennom § 7 med referanse til forvaltningsplan og koples sammen med paragraf om uttak av virke.

Motorferdsel er fra før underlagt motorferdselslovens bestemmelser med kommunen som myndighet, Fylkesmannen som klagemyndighet, og grunneiers anledning til å begrense ferdsel på sin eiendom. Det legges inn i §7 det vanlige punktet om mulighet for å gi tillatelse til frakt av materiell og utstyr til hytter bakenfor området, og det anføres at det i første rekke vil prioriteres for vinterføre. For reindrift gjelder egne regler.

Med hensyn til reindriften og jakt og fiske, så er jakt og fiske i henhold til aktuell lovgiving generelt med i § 4, noe som da også innebefatter de samiske rettigheter i henhold til reindriftsloven.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart med endringer i avgrensning og verneforskrift som beskrevet ovenfor.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. De foreslåtte endringene ivaretar innspill fra Meråker kommune og berørte privatpersoner og organisasjoner på en god måte.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Kvernskora naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til opplysning fra fylkesmannen om at Kartverket har vedtatt navnet Kvennskora på elva i området. Da bør reservatnavnet også bli Kvennskora, ikke Kvernskora. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Kvennskora naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

25. Finntjønndalen naturreservat, Grong kommune, Trøndelag

Areal ca 13 320 dekar hvorav ca 3500 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen:

Arealet i Namsskogan kommune er tatt ut av verneforslaget, og uttalelser rettet mot dette arealet gjengis derfor ikke her.

Grong kommune slutter seg til høringsrapporten. Kommunen ønsker et nytt pkt i forskriften under § 4 generelle unntak: Etter fastlagt trase/korridor merket på kart følger motorisert ferdsel motorferdsellovens bestemmelser. Dersom det under høringen framkommer nye forhold av betydning for berørte grunneiere og eventuelt andre må vernebestemmelsene tilpasses dette.

Vestre Namdal reinbeitedistrikt sier området er meget viktig for reindriften, med flytt- og trekkveier, bruk av snøscooter og terrengsykkel, samt tidligere og nåværende boplasser og anlegg. Det er en gammel samisk boplass ved Finntjønna. Det vises til planer om oppsetting av overnattingsbu på den gamle boplassen, og sies at vern ikke må være til hinder for utvikling verken for reindriften eller annen samisk næring i fremtiden.

Reinbeitedistriktet vedlegger kart over en rekke drivings- og flytteleier, med et betydelig antall traseer/deltraseer, med tanke på regulering gjennom § 4 - direkte unntak.

En hytteier er svært glad for vern da skogsdrift vil ødelegge idyllen. De har behov for noe snøscootertransport vinterstid, og gammel kjøreveg over myrene mot Besvatnet er benyttet fram til i dag for inntransport av utstyr. Ved er tatt ut i Skåltjønnehaugen og Falldalen.

Statskog mener primært området bør tas ut av planen. Hvis vern gjennomføres bør området begrenses i sørvest for å frigjøre transportlei til naboeiendom og småkraftpotensial.

Grunneier til tilgrensende eiendom gnr. brnr.76/4 i Høylandet kommune trekker sitt tilbud om frivillig vern av området rundt Besvatnet. Grunneier anfører å ha vegrett frem til Besvatnet i forbindelse med delaktighet i bygging av skogsveg til Ådalen, og at planen for videreføring er enkel traktorveg. Grunneieren leier ut elgjakt/rypejakt hvert år, og har hatt tillatelse til en tur for innfrakt av utstyr, og herunder med dispensasjon fra Grong kommune om motorisert innfrakt i den forbindelse. Grunneieren anfører behov for transport i forhold til jakt, adkomst med scooter for transport i forbindelse frakt av materialer og utdrift av skog på frossen barmark og snødekt mark. Grunneieren foreslår en fast korridor for dette, med noe bearbeiding for skogsmaskiner/traktor, mulighet for å benytte adkomst fra Ådalen, samt generell adkomst for snøscootertransport fra Høylandet. Om vinteren har man trase innen Høylandet kommune, men under visse snøforhold kan

adkomsten ned fjellet være vanskelig, og det kan være nødvendig med en ”sving innom” det aktuelle området i Grong kommune.

Fylkesmannens kommentarer:

Siden grunneieren til gnr/bnr 76/4 har trukket sitt tilbud om frivillig vern går privat areal ut av planen. Siden hytte til Falmår nå blir liggende ved grensa, så foreslås en justering her, slik at hytta av praktiske grunner kommer utenom reservatet.

Eiendommen 76/4 blir nå liggende bak reservatet. Grunneierens tillatelse fra Grong kommune i form av dispensasjon fra motorferdselslovens på en tur for transport av utstyr og proviant i forbindelse med utleie for jakt, er hjemlet i motorferdselslovens § 6, gitt at det kan dokumenteres netto næringsinntekt av virksomheten. Uttransport av tømmer er hjemlet i motorferdselsloven direkte.

Fylkesmannen tilrår at reservatet opprettes med hensyn til at grunneieren til den bakenforliggende eiendom kan transportere ut tømmer og fortsatt kan søke om transport i forbindelse med annen næringsutnyttelse. Siden det private arealet går ut, går også halvparten av dalrommet rundt Fallbekken ut, med påfølgende redusert fredningsverdi for akkurat dette arealet. Fylkesmannen tilrår derfor at grensa i vest justeres noe østover. Med en slik justering østover vil det kunne være forbindelse mellom Aunsetran og eiendommen 76/4 uten å gå over reservatet. Grunneieren framholder at for tunge transporter som utdrift av tømmer, vil det uansett kunne være nødvendig å benytte eksisterende driftstrase ned mot Aunsetran, da det her er bratt. Denne blir liggende i reservatet. Fylkesmannen tilrår at drift av tømmer gjennom reservatet på frossen og snødekt mark hjemles gjennom § 5, for å legge til rette for den siste transportetappen for eventuell framtidig utdrift av tømmer, og tilrår også en mulighet til å søke om transport av materiell og utstyr gjennom med beltekjøretøy på snødekt mark etter § 5.

Vegrett er en privatrettslig avtale mellom grunneier og Statskog, og det foreligger så vidt en vet ikke vedtak i medhold av planlovverk. Grunneier anfører å ha investert i den eksisterende vegen, som ved et vernevedtak ikke vil bli videreført, og en henviser til de vanlige erstatningsmessige regler i den forbindelse.

Anmerking om tørt virke til bål er oppklart som en misforståelse, idet meningen med punktet er at tørrkvist og mindre mengder virke kan brukes men ikke hele tørre trær av gran og furu. Statskog sitt forslag til formulering tilrås.

Med hensyn til småkraftpotensial gjelder det bekkedal med kjernebiotop, og en vil ikke innstille på grensending for dette formålet.

Et stort antall drivings- og flytteleier i reindriften er vist på kart. Leiene går både over fjell og myr, som i områder med mer vegetasjon. Det er drivingsleier som går gjennom vegetasjonsbelter som er aktuelle å legge inn på et vernekart, da formålet er å hjemle direkte unntak for rydding. Innsillet er således nyttig for den videre og seinere prosess, men antall leier blir for omfattende til at det kan tas inn på vernekartet. Innsillet vil imidlertid bli brukt når forvaltningsplanlegging starter. Med hensyn til eventuell gjeterbu ved Finntjønna henvises til den generelle dispensasjonsadgangen i § 6. Finntjønna ligger sentralt i dalgangen i den øvre del av området, og fylkesmannen tilrår ikke en avgrensning som går ned i det økologiske landskapsrommet her.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Finntjønndalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at arealet i Namsskogan kommune utgår. KLD er enig med Sametinget om at formuleringene om nødvendige uttak av bjørk og småvirke, samt om rydding av eksisterende flyttelei eller kjørelei, flyttes fra § 7 til § 4. KLD viser til at det i NVEs atlas ikke er registrert småkraftpotensialer i det foreslåtte verneområdet. Et potensial sør for foreslått verneområde er ikke i konflikt med verneforslaget. Grunneier Statskog SF opplyser i mai 2019 til Fylkesmannen at det ikke er vannkraftpotensialer i det aktuelle verneområdet. KLD slutter seg til direktoratet og tilrår at naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

26. Øystre Slidreåne naturreservat, Vestre Slidre og Øystre Slidre kommuner, Oppland

Totalareal ca 800 dekar hvorav ca 700 dekar produktiv skog.

Inngrep: Fra nordvest går en skogsbilveg ned til utosen av Hovsfjorden. Fra denne vegen går en gjengrodd traktorveg videre nedover langs elva. På nordsida av elva i Øystre Slidre går det en traktorveg fra fylkesvegen og ned mot elva.

Hovedsynspunkter i høringen:

DMF viser til at rett vest for foreslått verneområde ligger det en pukkeforekomst innenfor Valdres renovasjon sitt område. Forekomsten er av NGU vurdert til å være lite viktig. DMF kan ikke se at det foreslåtte verneområdets innvirkning på mulig videre drift av denne mineralske ressursen er vurdert.

Statens vegvesen, Region øst (SVV) viser til at det foreslåtte verneområdet grenser til fylkesveg 51. Sikkerhetssona er her 8 meter fra vegkant. SVV ber om at grensa for naturreservatet settes 8 meter fra vegkant eller 12 meter fra senterlinje veg.

Fylkesmannen viser til at på samme måte som et mulig verneområde ikke vil få konsekvenser for virksomheten på Valdres kommunale renovasjons område, vil heller verneområdet kunne påvirke videre drift av den mineralske ressursen på dette området. Fylkesmannen vil tilrår at vernegrensa sammenfaller med dagens eiendomsgrense mellom den private grunneieren (gnr./bnr. 49/1 i Øystre Slidre) og SSV over denne strekningen på ca. 100 meter. Det er i verneforskriften tatt inn hjemler for å ivareta behovet for rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko og nødvendige tiltak for vedlikehold av tilgrensende fylkesveg samt en bestemmelse som hjemler motorisert ferdsel for å gjennomføre disse tiltakene.

Fylkesmannen tilrår i samråd med grunneierne noen grensejusteringer for bedre å tilpasse vernegrensa til hogstflater. Det tilrås også gjort endringer i verneforskriften for å ivareta bruk og vedlikehold av eksisterende veger.

Fylkesmannen tilrår vern av Øystre Slidreåne naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Øystre Slidreåne naturreservat.

Klima- og miljødepartementet anbefaler at grensen for naturreservatet ved fylkesveg 51 legges 8 meter fra vegkant, dvs. som sikkerhetssonen slik Statens vegvesen ber om. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Øystre Slidreåne naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Klima- og miljødepartementet viser til at NVE via OED opplyser at det i området finnes et digitalt kartlagt potensial for vannkraftproduksjon på 1,08 GWh med utbyggingskostnad på 6 kr/kWh. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Øystre Slidreåne naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

27. Hestgjuvnatten naturreservat, Flå kommune, Buskerud fylke

Totalareal ca 12 000 dekar hvorav ca 7800 dekar produktiv skog.

Inngrep: En 132 kV regionalnettsledning eid av Glitre Energi nett AS og en skogsbilvei går parallelt gjennom området. Flere eldre traktorveier. En skogsbilvei øst i området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Flå kommune mener det ikke bør gjennomføres for omfattende vern i kommunen da det vil redusere verdiskapning, men vil ikke gå imot vern fordi det gjennomføres som frivillig vern. Nordvestre deler av verneområdet ligger delvis innenfor reguleringsplan for fritidsbebyggelse. Foreslått verneområde berører adkomstveien til dette byggeområdet, og verneområdet må enten avgrenses mot vegen/skiløypetraséen eller ved at det legges inn et punkt i verneforskriften som gir tillatelse til bygging, bruk, vedlikehold og drift av vegen og skiløypa. Kommunen forutsetter videre at Fiskebekkvegen kan vedlikeholdes og benyttes til sykkelsti slik den er regulert i områdereguleringen.

Naturvernforbundet i Buskerud og WWF viser til at Hestgjuvnatten er et meget verdifullt område som har store naturverdier, og at det derfor er viktig med optimal avgrensning. De er positive til at området Kosaåsen-Buøynevi er lagt til, men kritiske til at det er lagt til et temmelig stort område som ikke er kartlagt. De minner om kravene til vern som naturreservat iht. naturmangfoldloven, og mener det ikke er mulig å vite om arealene tilfredsstillende disse kravene dersom de ikke er kartlagt. De ber om en utvidelse ved Gulsvikselvis øvre del for å ta med et mindre område eldre naturskog. De viser videre til meget store naturverdier i Vindnor-området, og vil på det sterkeste gå inn for at dette arealet vernes og at den regulerte hytteveien må vike. Det er en god del gammel naturskog langs veien gjennom Brennåsen som bør med, at det er større arealer vest for foreslått avgrensning i området Tverrhogget-Gråkollen som må med i verneområdet. Man bør også se nærmere på avgrensning i Krødsherad i sør hvor det er mer gammelskog som bør med.

Advokat Håkon Mathiesen, Dalan advokatfirma DA, uttaler seg på vegne av Høgevarde AS og Hans Gulsvik. Gulsvik er grunneier på eiendommen 29/1 i verneforslaget. Mathiesen viser til at verneforslaget kommer i konflikt med adkomstveien til det regulerte hyttefeltet HV19. Adkomstveien til hyttefeltet går over eiendommen 27/1 som ikke er en del av Høgevarde AS. Videre oppsummerer advokaten den planmessige historikken for hyttefeltet, deriblant vedtak fra Flå kommune om områdereguleringsplan, Fylkesmannens innsigelse til HV19 og departementets klageavgjørelse der innsigelsen ikke tas til følge. Videre viser advokat Mathiesen til at grunneier fra starten av har vært positiv til frivillig vern, men slik verneområdet er avgrenset nå stenger det enhver kommunikasjon mellom kommunene Krødsherad og Flå. Det må legges inn en korridor på minst 30 meters bredde langs hele den eksisterende skogsbilveien Gulsvik-Fiskebekk-Ringnes som holdes utenfor verneområdet, slik at vegen kan fungere som en fremtidig turistvei mellom Norefjell og Høgevarde samtidig som den kan brukes til skogsdrift og annen transport for gården. NVE viser til at området berører en eksisterende regionalnettsledning. NVE forutsetter at vernebestemmelsene ikke må være til hinder for drift, vedlikehold og oppgradering/

fornyng av eksisterende energi- og kraftanlegg, herunder rydding av eksisterende kraftledningstraseer. I vernede områder med nett mener NVE at det bør gis adgang til motorisert ferdsel uten søknad, ikke bare ved akutt utfall, men også ved vedlikeholdsbehov i situasjoner der det er fare for akutt utfall av kraftlinja. De foreslår derfor å endre ordlyden i § 6 f til: "Nødvendig motorisert ferdsel for istandsetting av kraftledninger ved akutt utfall, samt ved umiddelbar fare for akutt utfall. Ved bruk av motorisert transport skal det i ettertid sendes melding til forvaltningsmyndigheten."

Fylkesmannens kommentarer

Generelt: Fylkesmannen viser til Stortingets mål om 10 % skogvern. Per i dag er om lag to prosent av Flå kommunes landareal vernet som naturreservat og ca 12 % som landskapsvernområde hvor skogbruk er tillatt. Fylkesmannen viser videre til at det er nasjonale naturverdier som er registrert i Hestgjuvnatten, og at området også kan bidra til å øke verdiskapningen i kommunen med sin beliggenhet nær hytteområdene ved Høgevarde.

Avgrensning: Mht. avgrensning i området Vindnor og den regulerte adkomstveien til hyttefeltet HV19, har Fylkesmannen også hatt dialog med eier av eiendommen 27/1. På bakgrunn av den reguleringsprosessen som har vært, mener fylkesmannen at det foreslåtte vernet ikke kan være til hinder for bygging av allerede regulert adkomsvei og skiløype. Eventuelt vern som hindrer etablering av det regulerte hyttefeltet vil kunne oppleves som uryddig, og de registrerte naturverdiene står heller ikke i forhold til det betydelige erstatningskravet som måtte forventes. Det er ikke registrert verdifulle naturtyper vest for den planlagte adkomstveien, men det er vurdert som et areal som kunne inngått i verneområdet. Når veien først er regulert mener Fylkesmannen den beste løsningen er å avgrense verneområdet mot området for detaljregulering av adkomstvei og skiløype, jf. brev om oppstart av detaljregulering fra Grinaker Utvikling AS av 5. februar 2018, framfor å tillate bygging av veien gjennom et etablert verneområde.

Fylkesmannen er enig om at mer verneverdig areal kunne vært inkludert og har også jobbet for det. I dialog med grunneierne er midlertid det foreliggende forslaget det man har fått tilbud om og/eller funnet en hensiktsmessig avgrensning for. Fylkesmannen er klar over kravene til vern som ligger i naturmangfoldloven, og mener områdene ved Kosaåsen-Buøynevi som ikke er kartlagt i kartleggingsrapportene tilfredsstiller disse kravene sammen med det resterende foreslåtte verneområdet. Fylkesmannen mener det er hensiktsmessig å ta med slikt areal når vi får tilbud om det dersom det vurderes som verneverdig.

Fiskebekkveien: Eier av 27/1 ser ikke behov for en korridor på minimum 30 meter langs Fiskebekkveien på eiendommen 27/1. Det er ingen vedtatte eller igangsatte reguleringer for utvidelse eller annen bruk av veien. For vernemyndighetene er det ikke ønskelig med en standardheving av veien eller en oppdeling av verneområdet da det kan gi et fragmentert verneområde med mer forstyrrelse. Fylkesmannen tilrår derfor at Fiskebekkveien blir liggende i verneområdet, og kan vedlikeholdes til den standarden den har på vernetidspunktet. Fylkesmannen tilrår at det skal være tillatt med nødvendig motorferdsel på skogsbilveiene, for drift og bruk av berørte og bakenforliggende eiendommer.

Kraftledning: I høringsforslaget fra Fylkesmannen var det foreslått at motorisert ferdsel i forbindelse med vedlikehold, oppgradering og fornyng av kraftledningen kunne foregå uten søknadsplikt. Dette er vanligvis ikke standard der kraftledninger går gjennom verneområder, men Fylkesmannens vurdering er at kraftledningens strekning i

verneområdet er kort og at avstanden til vei er kort, slik at denne aktiviteten kan foregå uten at det er behov for en dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten.

Fylkesmannen tilrår at Hestgjuvnatten vernes som naturreservat med justert grense i Vindnor-området og med følgende endring i forskriften fra høringsutkastet:

- Presisering av verneformålet.
- Nytt punkt i § 6: Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:
 - f) Nødvendig motorferdsel på eksisterende skogsbilveier avmerket på vernekart.
- Justering og flytting av § 7, punkt i) for å ivareta motorferdsel iht. § 7 h).

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Når det gjelder fylkesmannens tilråding om motorisert ferdsel i forbindelse med vedlikehold, oppgradering og fornying av kraftledninger, forholder Miljødirektoratet seg til den enighet som har vært om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og tilrår ikke endringer i forskriftene på dette punktet.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet, viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Hestgjuvnatten som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet visert til at en grunneier i Krødsherad kommune har trukket sitt tilbud om frivillig vern. KLD slutter seg for øvrig til direktoratet og tilrår at Hestgjuvnatten naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

28. Gardefjellet naturreservat, Bygland kommune, Aust-Agder fylke

Totalareal ca 17 216 dekar, hvorav ca 4500 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det er flere gamle støler og buer innenfor området som vitner om aktiv bruk av området i tidligere tider. Det er også fløtningsdammer og rester etter sag- og kvernhus langs vassdraget fra Straumsfjorden og nedover i Tovdalsvassdraget. På Kile var det bosetning frem til midten av 1900-tallet. Det går ingen veier inn i området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Språkrådet tilrår å endre skrivemåte fra Gardefjell til Gardefjellet.

En grunneier gjør oppmerksom på at en frittliggende teig av hans eiendom, gnr/bnr 17/1, feilaktig er tatt med i det foreslåtte verneområdet, og ber om at denne tas ut.

Bygland kommune v/rådmannen ser ut fra en samlet vurdering av restriksjoner og skogressursenes tilgjengelighet at en i dette tilfellet ikke har grunnlag for å komme med innvendinger mot et vern av Gardefjellet som fremlagt i høringen. Det legges vekt på at området ligger langt fra bilvei og er vanskelig tilgjengelig for skogsdrift. Et vern av området vil derfor trolig ha liten innvirkning på fremtidig tilførsel av tømmer til lokale sagbruk, biobrenselanlegg mm. i Setesdal og Fyresdal.

NVE peker på at det ligger en gammel fløtningsdam i området som ikke er kommentert i høringsdokumentet. Slike gamle dammer har eiendoms- og ansvarsforhold som kan utløse krav om istandsetting eller riving. Det stilles spørsmål ved om disse forholdene er ivare tatt gjennom verneforskriften § 4 eller § 7, og ber om at dette kommenteres i tilrådingen.

To grunneiere på gnr/bnr 13/8 påpeker at det er et ønske å kunne ta vare på verdiene knyttet til både natur- og kulturhistorien i området i det gamle stølslandskapet, med slåttemyrer, gamle stølsbuer, rydningsrøyser og veifar. Det er ønske om å restaurere og sette opp gamle bygninger i stølsområdene.

To grunneiere har tidligere fått godkjent byggesøknad om oppføring av skogskoie på om lag 20m² på gnr/bnr 30/4, som nå vil bli liggende innenfor foreslått vernegrense. Grunneier ønsker derfor at det tas inn i verneforskrift at denne skogskoia kan oppføres, også etter at eiendommen er vernet. Innspillet inneholder også to alternativer til trasé for snøskuterløype til den godkjente skogskoia ved Grøssæ.

Grunneiere på gnr/bnr 32/7 viser i sin høringsuttalelse bekymring knyttet til håndtering av uønskede hendelser som skogbrann eller dersom svartelistede arter truer verneverdiene. Det stilles spørsmål om avgjørelse om brannsløkking dekkes av § 8 i forskriften eller om dette bør uttrykkes eksplisitt gjennom forvaltningsplanen. Rekedalsstøylen og Gamlastøyl hører inn under gnr/bnr 32/7, og det bes om at disse kartfestes i vernekartet. Det er mye slåttemark på Rekedalsstøylen, og denne må kunne regnes som kulturlandskapsområde, og det bør vurderes å utarbeide en skjøtsels- og/eller forvaltningsplan. Grøssæ-stemmen er en gammel fløtingsdam der restaurering kan være aktuelt.

Grunneiere på gnr/bnr 17/2 ønsker å kunne rydde og holde åpne gamle beite- og slåttemråder og ha mulighet for å bygge opp igjen kårbolig og stolphus. De ønsker også å kunne sette opp igjen en sag og kvernhus i fossen mellom Kilsvatn og Vånarosen, rydde og holde åpen eksisterende ferdselsvei mellom Støylsroe og Vestre Kile, og at dagens bruk av snøskuter på denne traseen skal kunne opprettholdes. De minner også om at det er hytteiere som har behov for å bruke eksisterende snøskutertrasé fra Lislegrøssa til Vestre Kile som er bakenforliggende eiendom. Det bes om at det kan legges ut inntil 250 kg skjellsand på Gardefjellet hvert år, som kultiveringstiltak for å oppnå en god og stabil rypebestand, et tiltak grunneier har holdt på med over lengre tid. Grunneier har lagret båt og annet utstyr ved Vånarosen, og ønsker å kunne benytte snøskuter i forbindelse med vedlikehold og transport ut/inn av utstyr.

Fylkesmannen tilrår endret skrivemåte til Gardefjellet naturreservat, i tråd med innspillet fra Språkrådet. En mindre frittliggende teig på eiendommen 17/1 ble ved en feil liggende igjen i kartet etter at denne eiendommen trakk sitt tilbud. Teigen på 17/1 er følgelig tatt ut av verneforslaget som tilrås. Fire hytter, ved Jeddevatn, Kile og Grøssæ er også tatt ut av verneforslaget.

Fylkesmannen har gjennomført grunneiermøte hvor alle spørsmål knyttet til verneforskrift og avgrensing ble gjennomgått. Det er innarbeidet i verneforskriften § 4 e) at oppføring av skogskoie på gnr/bnr 30/4 kan gjennomføres i samsvar med gitt tillatelse fra Bygland kommune. Godkjent trasé for bruk av snøskuter er tatt inn i forslaget til vernekart. Bruk av traseene krever dispensasjon fra forskriften. Fylkesmannen kan ikke se at verneverdiene vil bli negativt påvirket dersom det åpnes for å rydde trær og annen vegetasjon innenfor de skraverte kulturlandskapsområdene i vernekartet. Fylkesmannen endrer derfor forskriften på det punktet som gjelder skjøtsel innenfor områdene med skravur i vernekartet. Fylkesmannen ønsker ikke å åpne for uttak av ved utover i disse stølsområdene. I innspillet vises det også til at vernet ikke må være til hinder for å bygge opp igjen et gammelt stolphus og en kårbolig på eiendommen. Fylkesmannen mener at det, etter søknad, også kan åpnes for gjenoppføring av de to aktuelle bygningene på gnr/bnr 17/2, i likhet med de på gnr/bnr 13/8 og 13/9. Tilsvarende bestemmelse vil gjelde for gjenoppføring av sag og kvernhus i fossen mellom Kilsvatn og Vånarosen. Fylkesmannen tilrår derfor at dette tas inn i verneforskriften § 7.

Rydding av eksisterende ferdselsveier og stier er tillatt, jf. verneforskriften § 4. Mht. utlegging av skjellsand som kultiveringstiltak for å oppnå en god og stabil rypebestand, er ikke Fylkesmannen kjent med at det foreligger dokumentasjon fra fagmiljøet om at dette har en positiv effekt. Selve utleggingen av skjellsand i den mengde som er beskrevet vil høyst sannsynlig ikke ha noen påvirkning på verneverdiene i området, men tilhørende transport med snøskuter vil derimot kunne være uheldig. Dersom en ønsker å opprettholde utlegging av skjellsand som kultiveringstiltak for rypebestanden, mener Fylkesmannen at

det må søkes om dispensasjon etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i § 8. Søknaden må utformes som et forsøksprosjekt med varighet på eksempelvis 5 år. Som en del av gjennomføringen av forsøksprosjektet må det sendes inn fangststatistikk til forvaltningsmyndigheten. Behov for bruk av snøskuter i forbindelse med utlegging av skjellsand må inngå som en del av dispensasjonssøknaden. Kjøring med snøskuter i forbindelse med tilsyn og vedlikehold av lagret utstyr og båt i terrenget ved Vånarosen krever dispensasjon og må omsøkes på vanlig måte. Rekedalsstøylen og Gamlastøyl merkes av i kartet og gis skravur som kulturlandskap. Fylkesmannen mener at restaurering av eksisterende bygninger i stølsområdene må regnes som vedlikehold og er tillatt uten søknad, jf. de generelle unntakene fra vernebestemmelsene § 4 d). Dersom det dreier seg om oppføring av ny bygning eller bygg med vesentlig endret utforming eller størrelse enn eksisterende bygninger, krever dette egen søknad. Behovet for skjøtsels- og/eller forvaltningsplan for området vurderes fortløpende. Den gamle Grøssæ-stemmen som det vises til i innspillet, omfattes av de generelle unntakene i verneforskriften § 4 og det er derfor åpnet for at denne kan restaureres og vedlikeholdes. Fylkesmannen retter opp verneforskriften, slik at riktig gnr/bnr på eiendommen tas inn. Dersom bygninger i området trues av brann, mener Fylkesmannen det må være opp til brannvesenet å vurdere hvorvidt det skal iverksettes slukking eller ikke. Dersom det skal settes i gang slukking, vil dette være dekket av de generelle unntakene i verneforskriften § 6. Fylkesmannen tilrår endret navn på naturreservatet til Gardefjellet. For øvrig tilrår det at området vernes med avgrensing som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter i hovedtrekk fylkesmannens vurdering av avgrensing av verneområdet. Tilrådommen fra Fylkesmannen innebærer at det åpnes for restaurering og gjenoppbygging av bygninger i de definerte kulturlandskapsområdene, samt at det åpnes for nye buer/løer og en ny skogskoie. I sum omfatter dette en rekke bygninger. I naturreservater er det generelt ikke ønskelig med nyoppføring og heller ikke gjenoppbygging av bygninger som er nedfalt eller borte. Grunneiernes ønsker om gjenoppføring av bygninger og nybygging står i strid med dette. Ut fra dette tilrår Miljødirektoratet en avgrensing av området hvor de to kulturlandskapsområdene som ligger i utkanten av verneforslaget tas ut. Dette gjelder for områdene Kile og Rekedalsstøyl.

Direktoratet tilrår også å grense ut et areal rundt skogskoia som verneforskriften åpner opp for å bygge. Hvis byggeprosjektet ikke blir realisert kan området innlemmes i verneområdet på et senere tidspunkt. Miljødirektoratet tilrår også en endring i forskriften som kun åpner for gjenoppbygging av bygninger på eksisterende tufter, og ikke for oppføring av nye løer og buer. Omfanget i de gjenværende kulturlandskapsområdene er ifølge Fylkesmannens inntil 6 tufter etter gamle buer eller høyløer. Dette skal legges til ved behandling av ev. dispensasjonssøknader. Det legges til grunn at gjenoppføring ses i sammenheng med fortsatt drift og skjøtsel av kulturlandskapsområdene. I forbindelse med at nevnte skogskoie blir grenset ut, tilrår også Miljødirektoratet en verneforskrift hvor § 4 e) i Fylkesmannens forslag er tatt ut.

Klima- og miljødepartementet viser til at arealet er ytterligere redusert etter at Miljødirektoratets tilråding er mottatt.

KLD viser også til høringsinnspill fra NVE og vurderingen fra Fylkesmannen, og legger til grunn at vedlikehold og eventuell restaurering av en gammel fløtningsdam omfattes av § 4 d "Vedlikehold av bygninger, veier, traktorvei og andre anlegg og innretninger i henhold til tilstand på vernetidspunktet." Eventuell riving av gammel fløtningsdam som innebærer permanent betydelig vannstandsending må vurderes etter den generelle dispensasjons-

bestemmelsen i § 8. KLD støtter for øvrig Miljødirektoratet og tilrår vern av Gardefjellet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

29. **Røverkollen naturreservat (utvidelse) i Oslo kommune, Oslo**

Utvidelse ca 1330 dekar hvorav 1265 dekar prod. skog. Nytt totalareal ca 1434 dekar.

Inngrep: Lysløypa mellom Romsås og Steinbruvannet krysser gjennom området. Det er et par skogsbilveier i området, blant annet til Televerkets mast nord for området.

Hovedsynspunkter i høringen:

DMF viser til merknad til oppstartsmeldingen, det forventes at det gjøres en vurdering for mineralforekomster og at drivere av Huken og Bondkall får uttale seg. Dette har ikke blitt gjort. Forekomsten Bondkall øst for Røverkollen er av NGU vurdert som en nasjonalt viktig ressurs på grunn av beliggenhet og kvalitet, og det har i lengre tid vært drift her. Massene brukes til flere formål, blant annet vei og betong. Uttak ved Bondkall er viktig for det nære markedet og bidrar til å redusere behovet for import av langreist stein fra andre uttak. DMF mener hensynet til fremtidig utnyttelse av ressursene bør veie tungt og at fremtidig utvidelse av uttaksområdet ikke skal begrenses ved utvidelse av verneområdet.

Bane Nor viser til innspillet til oppstartsmeldingen om at utvidelse av Røverkollen vil kunne komme i konflikt med et av tre alternative traséføringer for Gjøvikbanen. Forholder seg til Fylkesmannens svar vedrørende dispensasjon for tiltak med vesentlig samfunnsinteresse med hjemmel i verneforskriften § 8.

Hafslund Nett peker på at verneforskriften må sikre at nettselskapet har rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende energi- og kraftanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre disse oppgavene. Alle slike oppgaver må kunne utføres uten søknad.

Grorud Frp, Grorud MDG, Grorud SV og Rødt Grorud er positive til forslaget. Ber Fylkesmannen ser på muligheten for å verne den sørlige delen av Ravnkollen som friluftsområde etter § 11 i Markaloven. Dette er et område som er mye brukt til friluftsliv og fungerer som en hundremeterskog for boligområdet på vestsiden av Romsås.

Oslo kommune, bydel Grorud er positive til forslaget. Ber Fylkesmannen se på muligheten for å verne sørlige del av Ravnkollen som friluftsområde etter § 11 i Markaloven. Dette er et område som er mye brukt til friluftsliv og fungerer som en hundremeterskog for boligområdet på vestsiden av Romsås.

Oslo kommune – Byråd for miljø og samferdsel er positive til at Røverkollen naturreservat utvides for å sikre store og varierte naturverdier, samt områdets verdi som friluftsområde.

Oslo kommune – Eiendoms- og byfornyelsesetaten uttaler seg som grunneier. På eiendommen 94/17 ligger en evigvarende bruksrett knyttet til en 70 meter lang rasvoll ned mot boligbebyggelsen. Vann- og avløpsetaten har avtale om dam ved Steinbruvann. Eiendom 96/36 har en del heftelser, blant annet er deler av eiendommen klausulert for friluftformål.

Oslo kommune – Byantikvaren har ingen merknader. Oppfatter vernet som en fordel for kulturminnene og er derfor positiv til verneforskriften. Ønsker forsiktig skjøtsel av vegetasjon for å opprettholde siktlinjer fra gravrøysene slik av sammenhengen mellom gravfeltet og landskapet, i tillegg til rydding av vegetasjon rundt kulturminnene. Vurderer at istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminnene ikke bør ligge under § 7, men heller under § 4. Foreslår følgende bestemmelse under § 4: "*p) Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.*"

DNT – Oslo og Omegn foreslår at verneforskriftens § 4 punkt i om bålbrekking endres slik at tørrkvist fra bakken kan benyttes. Bruk av sykkel i områdene bør følges opp for å se om en eventuelt økt sykkelbruk kan tåles. Røverkollen er et viktig nærturområde for mange mennesker. Stier i området vil bli vedlikeholdt på vanlig måte.

Franzefoss Pukk AS peker på at pukkforekomsten på Bondkall av NGU er klassifisert til å ha nasjonal betydning som ressurs, og leverer i hovedsak kortreist byggeråstoff. Forslag til utvidelse av Røverkollen naturreservat ligger på samme bergart som pukkverket drives på i dag. Franzefoss har, sammen med grunneier, foreslått en utvidelse av steinressursen på Bondkall. Viser til at markaloven har bestemmelser om at kommunale planer kan åpne for tiltak i Marka, blant annet igangværende råstoffutvinning jf. markalovens § 7 punkt 4. Mener markaloven gir adgang for planlegging av en utvidelse av steinbruddet på Bondkall. Foreslår at avgrensingen av naturreservatet mot øst utsettes til det er gjort nærmere kartlegging av berggrunnen og utredet konsekvenser for ved uttak av byggeråstoff i området mellom pukkverket og naturreservatet.

Oslo idrettskrets mener Røverkollen bør vernes som friluftsområde etter markaloven § 11 og at det bør stilles krav til ekstra høye verneverdier for vern som naturreservat nær tett befolkede områder. Lite hensiktsmessig å verne et område nær drabantbyen Romsås med lovens strengeste vern – et vern som har til hensikt å begrense menneskelig aktivitet. Finner motstrid mellom tillatt idrettsaktivitet i verneforskriften og mål om å holde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand. Idrettens plass i Marka kan bli en forvaltningsmessig utfordring og forslaget innebærer usikkerhet for idretten. Mener idrett og friluftsliv i nære skogsområder må anses som en viktig samfunnsinteresse og peker på at høringsforslaget ikke ivaretar nødvendige avveininger i naturmangfoldloven § 14 om slike interesser. Problematisk med vern som naturreservat etter naturmangfoldloven, men kan akseptere slikt vern etter markaloven § 11.

Lillomarkas Venner mener sykling kun bør være tillatt på stiene som vises på vernekartet, og at dette må gjelde de største stiene. Kan bli tvil om hva som er eksisterende stier i henhold til verneforskriften § 5 punkt b. Verneforskriften bør være mest mulig lik den for Lillomarka naturreservat. Mener at bestemmelsen "Bruk av naturreservatet til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt" også bør gjelde for Røverkollen. Mener det er riktigere å ha et unntak for mindre arrangementer som i verneforskriften for Lillomarka. Ønsker en forklaring på hvordan unntak med formuleringen "som ikke forringer verneverdiene" under de generelle unntakene fra vernebestemmelsene skal følges opp.

To privatpersoner er positive til vernet, men mener vernegrensen burde inkludere hele Ravnkollåsen. Dette er et mye brukt turområde av lokalbefolkningen.

Skiforeningen foreslår at følgende tas inn om motorferdsel under § 7 punkt g:

- Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, skiløyper og gamle ferdselsveier.
- Anleggelse av nye stier og løyper, hvis tiltaket ikke strider mot verneformålet.
- Merking, rydding og vedlikehold av nye stier og løyper.

Ber om et nytt ledd under § 4: "Utplassering av kjentmannsposter, dersom det ikke forringer verneverdiene angitt i verneformålet og postplasseringen er avklart med forvaltningsmyndigheten i forkant".

Oslo og omland friluftsråd er fornøyd med verneforslaget, og at forskriften er utformet slik at friluftaktivitetene kan opprettholdes så lenge verneverdiene ikke trues. Beliggenheten nær bebyggelse og kollektivtransport gir muligheter for økt naturopplevelse og forståelse for vernet. Enige i at området kvalifiserer til vern som naturreservat. Støtter innspill om utvidelse av Røverkollen som omfatter Ravnkollen dersom området kvalifiserer til vern

etter naturmangfoldloven. Vernet gir muligheter for naturopplevelser for både friluftslivets og idrettens utøvere, i tillegg til stor pedagogisk verdi for skoler og barnehager i nærheten. Mener kjentmannsposter bør være tillatt etter verneforskriftens § 4.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus gir full støtte til verneforslaget, og ønsker at naturreservatet utvides slik at området får sammenheng med Slattumsrøa naturreservat. Statnett peker på at 300 Kv-linje mellom Furuset og Frogner ikke vises på vernekartet. Ønsker avklaring på om Statnett er berørt av verneforslaget, sett i lys av verneforskriften § 4, punkt o). Dersom Statnetts rettigheter i eksisterende ryddebelte langs ledningen ikke er berørt av verneforslaget kan § 4 punkt o virke overflødig, med mindre regelen legger opp til generelt unntak fra forbudet mot motorisert ferdsel. Ønsker at § 6 punkt e om generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene endres slik at Statnett sikres adgang til nødvendig motorferdsel frem til ledningstrasé og mastepunkt for drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende energi- og nettanlegg mot at det sendes melding til Fylkesmannen på forhånd. Ved akutte utfall sendes det melding i etterkant. Slik bestemmelsen er utformet nå gjelder unntaket en spesifikk vei i stor avstand til ledningstraseen. På sikt vil det bli endringer/ ombygginger på ledningene som går forbi verneforslaget. Det kan bli behov for nye ledninger vest for de eksisterende. Statnett ber derfor om at det settes av en 50 meter bred sone mellom vernegrensen og dagens ryddebelte. Dersom Fylkesmannen ikke aksepterer en 50 meter bred sone langs ledningstraseen, forutsetter Statnett at en ny ledning i ny trasé, eller utvidelse av eksisterende byggeforbudsbelte vil falle inn under § 8.

Fylkesmannen vurderer at en mulig utvidelse av næringsvirksomhet innenfor Marka ikke er utslagsgivende for opprettelse av nye naturreservater. Markaloven setter dessuten restriksjoner på utvikling av næringsvirksomhet. Markalovens § 7 har bestemmelser som åpner for igangværende råstoffutvinning, ikke videreutvikling av slike. Området som er omfattet av utvidelsen av Røverkollen naturreservat har store naturverdier og Fylkesmannen anbefaler grensen som i høringsforslaget. Eventuell utvidelse av pukkverket på Bondkall vestover mot Røverkollen naturreservat vil være innenfor Marka. Hvis det en gang i fremtiden vil bli aktuelt å utvide Bondkall, må dette ses på som en egen sak både etter verneforskriften og markaloven.

300 kV-kraftlinje: Statnetts linje med ryddebelte er utenfor vernegrensen med unntak av nordøstre del der verneområdet går ca. 5 meter inn i ryddebeltet. Fylkesmannen har etter høringen endret grensen slik at Statnett ikke er berørt av naturreservatet. Det vises videre til at det er foreslått et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene ved akutt utfall.

Større oppgraderinger og fornyelser av kraftledninger skal behandles etter søknad og vil kunne falle inn under verneforskriften § 8. Med dette siktes til tilfeller hvor oppgradering eller fornyelse kan innebære en vesentlig fysisk endring i strid med verneformålet.

Vurderingen av om en oppgradering eller fornyelse som innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet skal tillates, vil være en konkret vurdering av tiltakets samfunnsmessige betydning satt opp mot hensynet til verneformålet i det enkelte tilfelle. Det antas at slike dispensasjoner under normale omstendigheter vil kunne gis.

Hensikten med konkret søknad er også å etablere en kontakt i forkant mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak slik at mulige negative konsekvenser for verneformålet som følge av anlegget i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Ved vurderingen skal det legges vekt på tiltakshaverens plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende

driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren.

Fylkesmannen mener Hafslund Nett sitt innspill om eksisterende energi- og kraftanlegg er ivare tatt i § 4 punkt o og § 6 punkt e.

Forholdet til idrett og friluftsliv: Fylkesmannen vurderer at naturverdiene er store nok til å forsvare vern av Røverkollen som naturreservat. Vernet har ikke til hensikt å begrense menneskelig aktivitet. Verneformålet sier blant annet at det skal tas hensyn til bruk av naturreservatet til idretts- og friluftslivsformål som ikke forringer verneverdiene.

Verneforskriften § 4 sier at vernebestemmelsene ikke er til hinder for blant annet merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, skiløyper og gamle ferdselsveier i henhold til tilstand på vernetidspunktet. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til utbedring, omlegging og endring av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier, jf. § 7 punkt c. Vern som naturreservat sikrer skogen mot hogst samtidig som friluftslivet og dagens bruk av området opprettholdes. Viktige samfunnsinteresser regnes som infrastruktur og større samferdselsprosjekter. Fylkesmannen viser til at dagens bruk av området er sikret i verneforskriften.

Formuleringen "*som ikke forringer verneverdiene angitt i verneformålet*" inngår i unntaksbestemmelsen knyttet til utvalgte aktiviteter eller tiltak. Dette er gjort blant annet som informasjon til tiltakshaver, og særlig for aktiviteter og tiltak som er vurdert i noen tilfeller å kunne medføre forringelse av verneverdiene. For de aktivitetene og tiltakene hvor nevnte spesifisering fremgår i § 4, kan det være krevende å vurdere om gjennomføringen vil forringe verneverdiene eller ikke. Effektene av ulike former for aktiviteter og tiltak er sammensatt av en rekke faktorer. Ulike aktiviteter vil kunne ha stor negativ effekt dersom de gjennomføres i for stort omfang og/eller i sårbare områder, samt i sårbare tidsperioder. All den tid en aktivitet eller et tiltak ikke er søknadspliktig, beror det på den ansvarlige/tiltakshaver å gjøre en vurdering av hvorvidt dette kan medføre skade på naturverdiene i verneområdet. Fylkesmannen vil derfor, spesielt ved tvilstilfelle eller usikkerhet, anmode om at det for denne type tiltak/aktiviteter tas kontakt med forvaltningsmyndigheten før gjennomføring. Dette følger blant annet også av aktsomhetsplikten i naturmangfoldloven § 6 som sier at "*enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet [..]*".

Røverkollen har høye naturverdier, og det er svært viktig at bestemmelsene i verneforskriften som tilgodeser friluftsliv og idrett blir forvaltet av aktørene på en slik måte at verneformålet blir ivare tatt og verneverdier ikke går tapt. Disse aktørene har derfor et stort ansvar i den videre forvaltningen av et eventuelt verneområde. Dersom et slikt tiltak viser seg å forringe verneverdiene må forvaltningsmyndigheten og den ansvarlige følge opp i etterkant.

Fylkesmannen viser til at verneforslaget følger anbefalingen fra naturfaglig rapport. Området som har naturfaglige kvaliteter på Røverkollen er inkludert i forslaget. Sammenlåing med Slattumsrøa naturreservat har vært vurdert, men ikke gått videre med på grunn av manglende naturverdier og en skogsbilvei som deler områdene.

Verneforskrift: Fylkesmannen tar uttalelsen fra Byantikvaren til etterretning, og anbefaler at verneforskriften endres slik at "Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner" flyttes fra § 7 til § 4, punkt q.

Etter innspill fra DNT og i tråd med standard formulering i verneforskrifter, anbefales tørrkvist tatt inn i bestemmelsen om bålbrekking: *"Bålbrekking med tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved, på bål plasser nærmere angitt av forvaltningsmyndigheten og i samsvar med gjeldende lovverk"*.

Fylkesmannen tar inn forslaget om dispensasjon til motorferdsel i forbindelse med merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, skiløyper og gamle ferdselsveier, i henhold til tilstand på vernetidspunktet i § 7, punkt f.

Verneforskriften følger malen som gjelder for naturreservater i Marka. Fylkesmannen kan ikke se at forskriftene for Lillomarka og Røverkollen er forskjellige når det gjelder ferdsel. Fylkesmannen anbefaler å ta inn en ny bestemmelse om kjentmannsposter i § 4. Av erfaring ønsker vi å kunne vurdere om en søknad om slike tiltak er i strid med verneforskriften, men mener at dette ivaretas med at postplasseringen skal avklares med forvaltningsmyndigheten i forkant. Stort sett vil utplassering av kjentmannsposter ikke være til skade for naturverdiene.

Fylkesmannen tilrår vern av Røverkollen naturreservat i Oslo kommune med følgende endring i kart og verneforskriften fra høringsutkastet:

Nytt punkt:

- § 4, punkt p: *Utplassering av kjentmannsposter, dersom det ikke forringer verneverdiene angitt i verneformålet og postplasseringen er avklart med forvaltningsmyndigheten i forkant.*

Nytt punkt:

- § 6, punkt h: *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg som grenser til naturreservatet. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.*

"Med tørrkvist fra bakken er tatt inn" i punktet:

- § 4 i: Bålbrekking med tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved, på bål plasser nærmere angitt av forvaltningsmyndigheten og i samsvar med gjeldende lovverk.

Flyttet fra § 7 til § 4, p

- *Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.*

Nytt punkt:

- § 6, punkt h: *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg som grenser til naturreservatet. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.*

Endret punkt, ved at det åpnes for å gi dispensasjon til motorferdsel i forbindelse med merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, skiløyper og gamle ferdselsveier:

- § 7, punkt f: *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 h, e og § 7 a, b, c og d.*

Det anbefales mindre justering av grense i nordøst, slik at kraftlinje inkludert ryddebelte i sin helhet legges utenfor vernet.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Røverkollen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til verneverdiene i området i stor grad er knyttet til kalkskog, rik sumpskog og rikmyr, naturtyper som kan være sårbare for tråkk og slitasje som kan skade verneverdiene. Følgelig bør terrengløp utenfor eksisterende stier vurderes etter § 7, på linje med vernevedtaket 10.12.2015 for Gjerimåsan naturreservat i Oslomarka.

Vurdering av mineralinteresser:

KLD viser til høringsuttalelse fra Franzefoss Pukk AS som driver steinbrudd på Bondkall, øst for verneforslaget. Franzefoss har i innspill til Oslo kommune foreslått en utvidelse av steinbruddet mot sør-sørvest. Franzefoss foreslår at avgrensingen av naturreservatet mot øst utsettes til det er gjort nærmere kartlegging av berggrunnen og utredet konsekvenser for uttak av byggeråstoff i området mellom pukkverket og naturreservatet. Videre viser KLD til uttalelse fra DMF, bl.a. om at uttaket ved Bondkall er viktig for det nære markedet og bidrar til å redusere behovet for transport av pukk fra andre uttak. DMF mener hensynet til fremtidig utnyttelse av ressursene bør veie tungt og at fremtidig utvidelse av uttaksområdet ikke skal begrenses ved utvidelse av verneområdet.

KLD ser at det, ut fra hensyn til mineralinteresser isolert sett, vil være en fordel med maksimalt handlingsrom på kort og lang sikt overfor andre interesser. KLD mener likevel at slik potensiell båndlegging av annen arealbruk over lang tid må veies mot andre interesser, hvor sannsynligheten for konflikt mellom interessene i et rimelig tidsperspektiv tillegges vekt. Dette gjelder ikke minst innenfor Markagrensen og nær bebyggelse i Oslo, hvor en rekke ulike interesser knyttet til framtidig arealbruk er aktuelle, samt i denne saken med hensyn på de konkrete verneverdier som er påvist i verneforslaget for Røverkollen naturreservat.

Ut fra dette viser KLD til at det i denne saken må foretas en vurdering av på den ene siden områdets verneverdier samt at området ønskes vernet av grunneierne og av bl.a. Oslo kommune og Bydel Grorud, og på den annen side mineralinteresser knyttet til et potensielt uttak på lang sikt av "korteist" pukk innenfor det foreslåtte verneområdet.

KLD vektlegger i denne vurderingen følgende:

1. Verneverdiene i forslaget om Røverkollen naturreservat er særlig knyttet til ulike typer kalkskog, rik sumpskog og rikmyr samt gammel granskog. Det er registrert hele 25 naturtypelokaliteter i området som er et uvanlig høyt antall, deriblant flere lokaliteter med rødlistede naturtyper. Det er registrert flere rødlistede arter innenfor vedboende og jordboende sopp. Området vil bidra til å oppfylle mangler i skogvernet knyttet til bl.a. lavereliggende og høyproduktive områder, flere rødlistede naturtyper samt arealer som er rike på død ved.
2. KLD har etter dialog med Nærings- og fiskeridepartementet vurdert om en endret avgrensning i østre del av det foreslåtte verneområdet er mulig uten å miste viktige vernekvaliteter. Det ligger imidlertid her, nær det foreslåtte verneområdets østlige grense, flere kjerneområder som er spesielt viktige for naturmangfold. En endret grense mot øst vurderes følgelig ikke som forsvarlig av hensyn til verneverdiene.

KLD viser også til at den private grunneieren som har tilbudt arealet til skogvern ønsker vern til eiendomsgrensen, som her sammenfaller med foreslått vernegrense.

For øvrig ligger sørøstlige del av foreslått naturreservat helt inntil bebyggelsen på Romsås, og et potensielt dagbrudd her må antas å være høyst konfliktfylt og er neppe påregnelig.

3. Avstanden er på det korteste ca 500 meter fra eksisterende uttak til grensen til foreslått naturreservat. Med dagens uttakshastighet kan man i følge DMF innenfor eksisterende tillatelser ta ut pukk fra eksisterende steinbrudd i ca 30 år. Franzefoss har i tillegg spilt inn til Oslo kommune et forslag om utvidelse av steinbruddet mot sør-sørvest. Den foreslått utvidelsen ligger på det nærmeste ca 250 meter fra grensen til foreslått naturreservat. Uten å ta stilling til om det er påregnelig at det gis tillatelse til den utvidelsen av steinbruddet som Franzefoss ønsker, kan det ut fra dette legges til grunn at et potensielt steinbrudd innenfor det foreslåtte verneområdet først vil være aktuelt på meget lang sikt.
4. KLD anser det ikke som påregnelig at det i overskuelig framtid skulle tillates et større dagbrudd innenfor det foreslåtte verneområdet. Dette ut fra områdets naturverdier, men også fordi foreslått verneområde ligger innenfor Markagrensen og samtidig i umiddelbar nærhet til bebyggelsen på Romsås.

Samtidig understreker KLD at det i denne vurderingen av verneforslaget ikke tas stilling til om det er påregnelig eller ikke med utvidelser av eksisterende steinbrudd utenfor det foreslåtte naturreservatet. Dette må evt. avklares ved ordinær saksbehandling etter de aktuelle lovverk. Det er imidlertid usikkerhet knyttet til spørsmålet, jf. på den ene siden bl.a. markalovens bestemmelser om slike tiltak samt at arealet ligger nær bebyggelsen på Romsås og er mye brukt til friluftsliv, og på den annen side bl.a. forventet framtidig behov for byggeråstoff i Oslo hvor kort transportavstand er av betydning.

5. Med de forbehold som er nevnt i pkt. 4 viser KLD til at hvis det i framtida skulle bli aktuelt med utvidelse av steinbruddet er det betydelige arealer mot nord, nordvest og vest fra eksisterende steinbrudd som ikke vil inngå i det foreslåtte naturreservatet. KLD presiserer i den sammenheng at vernebestemmelsene for et naturreservat gjelder innenfor grensen, og ikke utenfor grensen. Vi viser til naturmangfoldloven § 49 som sier at hvis virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov kan innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelse av om tillatelse skal gis og ved fastsetting av vilkår. KLD kjenner ikke til at denne bestemmelsen er benyttet de senere år, men viser til at den skal inngå i den skjønnsmessige vurderingen både i en ev. framtidig sak om omregulering etter plan- og bygningsloven og ev. sak om utvinningstillatelse etter mineralloven.
6. KLD viser til den generelle formuleringen om "*Eventuell drift av framtidige funn av forekomster av mineralske ressurser*" som bl.a. omtaler at vern ikke utelukker muligheten for eventuell utnyttelse av funn av betydelige mineralressurser dersom slik virksomhet kan skje eksempelvis ved underjordisk drift. KLD foreslår at denne muligheten konkretiseres for Røverkollen naturreservat, i tilfelle det skulle bli aktuelt i framtida, ved at følgende bestemmelse tas inn i verneforskriftens § 7: "*Etablering av nødvendige luftesjakter i forbindelse med underjordisk drift av mineralforekomster som er lokalisert innenfor verneområdet med uttakssted utenfor verneområdet.*" Dette er tilsvarende løsningen i vernesaken tidligere i 2019 for Ursvatnet naturreservat for å ivareta interessene til bedriften Brønnøy Kalk.

Oppsummert viser KLD til at det er betydelig avstand fra foreslått vernegrense til eksisterende steinbrudd, og også til foreslått utvidelse av steinbruddet. Med dagens uttakshastighet kan uttaket av pukk innenfor eksisterende steinbrudd fortsette i ca 30 år, uavhengig av om verneområdet utvides som foreslått. KLD anser det ikke som påregnelig at det i overskuelig framtid skulle tillates et større dagbrudd innenfor det foreslåtte verneområdet, ut fra områdets naturverdier samt markalovens bestemmelser og nærheten til bebyggelse. Ut fra vurderingene som er gjort mener KLD at vern av Røverkollen naturreservat med de foreslåtte grenser, og med et nytt punkt i verneforskriftens § 7 som foreslått slik at det åpnes for underjordisk drift, vil ivareta vernekvitetene og potensielle næringsinteresser i det foreslåtte verneområdet på kort og lang sikt.

KLD slutter seg forøvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Røverkollen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Endring av verneforskrift for Bjønnknuten naturreservat, Drangedal og Kragerø kommuner, Telemark

Bakgrunn: Bjønnknuten naturreservat i Drangedal og Kragerø kommuner ble vernet ved kgl.res. 12. desember 2014. Naturreservatet dekker et totalareal på ca. 1 987 dekar. Formålet med naturreservatet er å verne et lite påvirket skogområde som har særlig betydning for biologisk mangfold på grunn av forekomst av lavlandsskog i boreonemoral sone, med innslag av rike skogtyper som edellauvskog og lågurtskog og med stedvis mye død ved. Området har særskilt vitenskapelig verdi på grunn av forekomsten av gammel eikeblandingsskog med eikekjemper og forekomst av sjeldne og trua arter av vedboende sopp knytta til eik og osp.

Fylkesmannen i Telemark ga i notat 2016 innspill til Miljødirektoratet om manglende hjemler for nødvendige tiltak på Vefaldsetra som ligger i naturreservatet. På seter-eiendommen står det i dag to bygninger, en hytte som benyttes til jakt og friluftsliv og et uthus. Den opprinnelige setervollen er dels tilplantet med gran, dels tilgrodd med annen vegetasjon. Eiendommen er solgt til en privat grunneier, som ønsker å rydde trær og vegetasjon på den gamle setervollen som er på ca. 3 dekar. Det vil være behov for motorisert transport langs eksisterende traktorvei inn i området, og denne ønskes vedlikeholdt etter standard på vernetidspunktet. Fylkesmannen forslø å ta inn bestemmelser om ryddesone og vedlikehold av eksisterende bygninger i verneforskriften § 4, og en bestemmelse i verneforskriften § 7 om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel til vedlikehold og til transport av varer og utstyr inn til Vefaldsetra. Fylkesmannen sendte forslag om endringer i verneforskriften for Bjønnknuten naturreservatet på høring 14.12.2018. Det kom høringssvar fra NVE og Statens Vegvesen Region sør. Ingen av høringsinstansene hadde merknader til forslaget.

Fylkesmannens tilrådning: Fylkesmannen viser til at det er behov for å gjøre en del vedlikehold på bygningene på den gamle setervollen, og at det er gitt en tidsbegrenset dispensasjon fra vernebestemmelsene for vedlikehold og rydding av setervollen for kratt og skog. Fylkesmannen viser til at forholdene omkring den gamle setervollen ikke ble avklart før området ble vernet, og tilrår at det tas inn åpning i verneforskriften for både vedlikehold av bygninger og rydding og vedlikehold av setervollen på ca. 3 dekar. Videre foreslås åpning for at forvaltningsmyndigheten skal kunne gi tillatelse til gjenoppføring av bygninger dersom disse går tapt ved brann eller naturskade.

Det er to etablerte traktorveier i området som grunneier ønsker å vedlikeholde, fra Ringseterveien til Vedfallsetra og fra Hyttetjønne via Kroktjønne og deretter inn på samme

veien til setra. Fylkesmannen tilrår åpning for vedlikehold av disse i tråd med tilstand på vernetidspunktet. Fylkesmannen tilrår videre generell åpning for nødvendig motorferdsel på traktorveiene for transport av materialer og utstyr både på snødekt mark og på barmark, og i forbindelse med vedlikehold av traktorveiene.

Fylkesmannen tilrår endring av verneforskriften for Bjønnknuten naturreservat i tråd med høringen, men med endringer i bestemmelsene om motorferdsel som foreslått. Det er utarbeidet nytt vernekart for området hvor eksisterende traktorveier fremgår.

Miljødirektoratet er enig i behovet for å ta inn bestemmelser i verneforskriften knyttet til vedlikehold av bygninger, ryddesone og nødvendig motorferdsel til Vedfallsetra. Når det gjelder vedlikehold av bygninger og traktorveier er praksis at det åpnes for slikt vedlikehold som direkte unntak fra vernebestemmelsene, i tråd med tilstand på vernetidspunktet. Også unntak for rydding på eksisterende setervoll er i tråd med praksis i andre områder. Når det gjelder motorferdsel er praksis at det kan åpnes for generelt unntak fra motorferdselsforbudet for nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av felt elg og hjort. Dette er i tråd med motorferdsellovens bestemmelser. Videre at det åpnes for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel til nytteformål etter søknad. Miljødirektoratet tilrår at det i verneforskriften § 7 tas inn en bestemmelse om at det kan gis tillatelse til nødvendig motorferdsel for transport av materialer og utstyr og til vedlikehold av traktorveiene. Miljødirektoratet har gjort justeringer av disse bestemmelsene i tråd med standardformuleringer som benyttes i naturreservater.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår endring av verneforskriften for Bjønnknuten naturreservat i henhold til vedlagte forslag.

Oppheving av vern av Prestøy naturreservat og oppretting av Lauvholmen naturreservat i Askvoll kommune, Sogn og Fjordane

Bakgrunn: Deler av Prestøyna, Lauvholmen, nærliggende skjær og omliggende sjøareal ble vernet ved kgl.res. 28.05.1993 under navnet Prestøy naturreservat. Formålet med vernet er å gi sjøfuglene gode og trygge livsvilkår, og å ta vare på en viktig hekkelokalitet for sjøfugl med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv.

Naturreservatet er om lag 407 dekar hvorav om lag 212 dekar landareal. Naturreservatet dekker i dag vestre del av Prestøyna og noen mindre holmer. Prestøyna er flat og opprinnelig vegetasjon i reservatet er røsslyng med fuktige myrdrag. Reservatet omfatter om lag to tredeler av øya, mot sør og vest, og omfatter det meste av lyngheia. Bakgrunn for vernet var sjøfuglundersøkesler gjennomført for Fylkesmannen i første del av 1980-talet. Det var gjort en omfattende kartlegging av sjøfuglområder i Sogn og Fjordane før vernet, med oppfølgende tellinger etter vernetidspunktet.

Vurderingen er nå at verneverdiene har gått tapt i store deler av naturreservatet. Samtidig er det foreslått vegframbføring til Atløy over Prestøyna, og videre til fastlandet.

Ut fra en vurdering av verneverdiane i området og de samfunnsmessige konsekvensene av tiltaket ble det derfor satt i gang en prosess med tanke på oppheving av deler av Prestøy naturreservat. Ut fra registreringar av fugl, var det aktuelt at sørlige del av naturreservatet, Lauvholmen, ble videreført som naturreservat.

Verneverdier: Prestøy er en tradisjonell hekkelokalitet for måker og har hatt en av de største måkekoloniene i Sogn og Fjordane. Det er påvist hekkende fiskemåke, gråmåke,

sildemåke, svartbak, tjeld, vipe, småspove og rødstilk. I 1983 hekka det over 800 par måkar i området. Etter 1980 har antallet hekkende måker gått dramatisk ned. I 1995 var Prestøyna bortimot tom for hekkende sjøfugl. Det samme var tilfellet ved neste telling i 2000, og Prestøyna har ikke vært i bruk som hekkelokalitet i perioden med årlige hekkefugltelling fra 2004 til 2018.

I forvaltningsplanen for Prestøy naturreservat er det vist til at tellinger over en såpass lang periode har gitt forvaltningsmyndigheten godt innsyn i nivået på hekkebestandene av ulike sjøfuglarter ved fredingstidspunktet, og et godt utgangspunkt for å vurdere hva som er naturlige variasjoner i hekkebestandene over tid.

Naturreservatet har de senere år vært lite egnet som hekkeplass for sjøfugl på grunn av leplanting av gran fra 70-talet og gjengroing med lauvskog. Fylkesmannen satte i 2007 i gang rydding av sitkagran og annen vegetasjon på Prestøyna for å se om dette kunne føre til at hekkefuglene kom tilbake, men tiltakene hadde ikke effekt. Fylkesmannen viser til at mink heller ikkje er ein sannsynleg årsak til nedgangen i hekkebestand.

Fylkesmannen vurderer at næringstilførsel fra hermetikkfabrikken ved Askvoll sentrum kan ha gitt grunnlag for kunstig høye hekkebestander av måkar på åttitallet. Fabrikken ble lagt ned ca 1993. En hermetikkfabrikk på sørsiden av Dalsfjorden ble lagt ned ca 1980.

Etter år 2000 er det ikke observert ærfugl i reservatet under de faste tellingene.

Hekkebestanden av ærfugl i fylket generelt er nå på et låvmål.

Planlagde tiltak i området: Det eksisterende Prestøy naturreservat ligger i traseen for det planlagte Atløysambandet. En viktig del av dette vegsambandet er bru fra Atløy til Prestøyna og vidare fra Prestøyna til fastlandet. Det er vurdert alternative løsninger utenfor naturreservatet, men både forslag om undersjøisk tunell eller bruløsning via den nordlige delen av Prestøyna er vurdert å gi tekniske eller økonomiske utfordringer.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet vedtok 20.11.2017 kommunedelplan for Atløysambandet, etter vurdering av innsigelse fra Kystverket. I forbindelse med sluttbehandlingen av plansaken signaliserte Klima- og miljødepartementet at man ikke ville motsette seg at det ble startet en prosess med sikte på å endre grensene for Prestøy naturreservat, slik at brusambandet kan realiserast over den midtre og sørlege delen av øya.

Hovedsynspunkter i høringen:

Askvoll kommune konkluderer med at "Askvoll kommune har ikkje merknader til framlegget om avvikling av Prestøy naturreservat og oppretting av Lauvholmen naturreservat. Avgrensinga og verneforskrifta for det nye Lauvholmen naturreservat vil, slik kommunen ser det, ta vare på verneverdiane i området, samtidig som ulike aktivitetar ikkje vert unødig avgrensa. For kommunen har det svært stor verdi at fastlandssamband til Atløy over Prestøyna vil bli mogeleg å gjennomføre. Kommunen har ikkje innvendingar mot namnet Lauvholmen naturreservat."

Fiskeridirektoratet region vest skriv at "avvikling av Prestøy naturreservat og oppretting av Lauvholmen naturreservat med nye grenser og mindre endringar i verneforskriften, vil ikkje få negative følgjer for dei interesser vi har ansvar for å fremje. Utover dette har Fiskeridirektoratetregion Vest ingen merknader til framlegget."

Sogn og Fjordane fiskarlag viser til sin uttalelse til oppstartmeldinga hvor de "går inn for at naturreservatet Prestøyna vert avvikla fordi det er til hinder for utvikling av fastlands-samband for Atløy. Dette er eit særskilt viktig samferdselsprosjekt som vi støttar. Vi går såleis inn for at det kan opprettast nytt naturreservat på Lauvholmen. Sogn og Fjordane Fiskarlag

har ingen andre merknader. Vi ynskjer derfor at Sogn og Fjordane fylke og Askvoll kommune fremmar dette, og stiller med midlar til dette særst viktige prosjektet snarast råd."

Fylkesmannens tilråding: Det vises til historikken til naturreservatet, med særlig vekt på lokal næringstilgang og det uvanlige med en så stor sjøfuglkoloni i indre del av kysten, og relativt detaljert kunnskap om utviklingen av sjøfuglbestandene i fylket. På bakgrunn av dette vurderer Fylkesmannen at Prestøyna på varig basis har mistet de verdiene som var grunnlag for vernet, og at tilgjengeleg informasjon tyder på at naturreservatet heller ikke på lang sikt vil kunne bli av nevneverdig verdi for sjøfugl.

Fylkesmannen mener likevel at situasjonen er noe annerledes for Lauvholmen like sør for Prestøyna. Holmen er en del av reservatet i dag, og har lokal verdi som hekkeplass for sjøfugl. Dersom Lauvholmen er en mer eller mindre fast hekkeplass for gravand, slik registreringar fra 2012 kan tyde på, vil den være av regional verdi.

Med utgangspunkt i eksisterende kunnskapsgrunnlag og høringsinnspill tilrår Fylkesmannen i Sogn og Fjordane at Prestøy naturreservat avvikles, og at Lauvholmen naturreservat opprettes i tråd med foreslått avgrensing og verneforskrift.

Miljødirektoratet er enig i forslaget fra Fylkesmannen, viser til kunnskapsgrunnlaget om at verneverdiene på Prestøyna i stor grad har gått tapt. Det er grunn til å anta at dette har sammenheng med at tidligere fiskeindustri i nærområdet ga grunnlag for en kunstig høy hekkebestand på Prestøyna. Gjennomført skjøtsel for å åpne vegetasjonen og dermed gi grunnlag for hekking av sjøfugl har ikke gitt resultat.

Miljødirektoratet viser til at det skal sterke grunner til for å oppheve vern av et eksisterende verneområde, men mener denne saken står i en særstilling med tanke på årsaken til endringer i verneverdiene. I tillegg er det planlagte vegsambandet til Atløy en viktig samfunnsinteresse i området.

Det foreslås vern av Lauvholmen som eget naturreservat med hjemmel i naturmangfoldloven § 37. Lauvholmen er vurdert å ha særlig verdi for biologisk mangfold ved at det er en viktig hekkelokalitet for sjøfugl. Sjøfugltellinger viser at det er hekking av gravand på Lauvholmen, og etter Fylkesmannens vurdering har området lokal verdi og mulig regional verdi dersom holmen er fast hekkeplass slik tellingene tyder på. Vernet har som formål å gi sjøfuglene gode og trygge livsvilkår, og ta vare på området med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv. Verneformålet er foreslått å gjelde på land og i vann, medregnet sjøbunn, vannsøyle og vannflate.

Miljødirektoratet er enig i Fylkesmannens vurdering om at delområdet Lauvholmen fyller vilkårene for naturreservat i naturmangfoldloven § 37.

Forslaget til verneforskrift for Lauvholmen naturreservat er basert på verneforskriften for eksisterende Prestøy naturreservat, med mindre endringer på grunn av ny avgrensing av området. Som i eksisterende naturreservat foreslås forbud mot å gå i land og mot ferdsel på landareal og en sone i sjøen i tida fra og med 1. april til og med 31. juli, og forbud mot lavtflyging under 300 meter. Forslaget om forbud mot lavtflyging gjelder også modellfly og droner. Regler om drift og vedlikehold av anlegg er uaktuelt på Lauvholmen og utgår. Miljødirektoratet tilrår oppheving av vern av eksisterende Prestøy naturreservat, og at deler av naturreservatet blir vernet som Lauvholmen naturreservat i tråd med forslag til verneforskrift og avgrensing på vedlagt kart fra Fylkesmannen i Sogn og Fjordane.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår oppheving av Prestøy naturreservat og opprettelse av Lauvholmen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Oppheving av vern av Djuptrekkodden naturminne og vern av VEAS (Vestfjorden Avløpsselskap) naturminne, Asker kommune, Akershus.

Bakgrunn: Djuptrekkodden naturminne og VEAS (Vestfjorden Avløpsselskap) naturminne ble begge fredet ved kgl. res. 15. januar 1988 med hjemmel i den tidligere naturvernloven av 1970 § 11. Formålet med fredning av Djuptrekkodden naturminne var å verne en viktig lokalitet for forståelse av Oslofeltets fossilførende bergarter med verneverdig kalkfuruskog, mens formålet med fredning av VEAS naturminne var å verne en viktig lokalitet for forståelse av Oslofeltets fossilførende bergarter.

Ved kgl.res 27. juni 2008 ble Bjerkås naturreservat i Asker kommune opprettet. Naturreservatet omfatter blant annet arealet til de to naturminnene, men de to eksisterende verneforskriftene ble ikke opphevet ved det nye vernevedtaket. Fylkesmannen i Oslo og Akershus gjorde Miljødirektoratet oppmerksom på inkurien i 2018 og anbefalte at de to forskriftene om naturminnene blir opphevet.

Forskrift om Bjerkås naturreservat viderefører både verneformålet og vernebestemmelsene for de to naturminnene. At forskriftene for de to naturminnen blir opphevet vil dermed ikke føre til realitetsendringer i rettsstillingen. Miljødirektoratet anser derfor høring åpenbart unødvendig, jf. forvaltningsloven § 37 fjerde ledd bokstav c.

Miljødirektoratet tilrår at forskrift 15. januar 1988 nr. 55 om fredning for Djuptrekkodden naturminne, Asker kommune, Akershus og forskrift 15. januar 1988 nr. 57 om fredning for VEAS (Vestfjorden Avløpsselskap) naturminne, Asker kommune, Akershus, oppheves.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår oppheving av forskrift om fredning av Djuptrekkodden naturminne og oppheving av forskrift om fredning av VEAS (Vestfjorden Avløpsselskap) naturminne i henhold til vedlagte forskrift.

9. Økonomiske og administrative konsekvenser

9.1. Samfunnsøkonomiske konsekvenser

Klima- og miljødepartementet viser til at med de endringer og tilpasninger som er foreslått er det i verneplanprosessen ikke avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget. Verneforslaget er justert på en rekke punkter, både mht. verneomfang, avgrensninger og verneforskrifter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. Det vises bl.a. til endret verneforskrift for området Røverkollen som åpner for underjordisk mineraluttak. Departementet mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser for andre samfunnsinteresser.

9.2. Offentlige kostnader

De offentlige kostnadene ved opprettelse av verneområdene som foreslått er knyttet til erstatningsutbetalinger og forvaltning. Den viktigste kostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede.

Dette fordi skog som vernes som naturreservat oftest best vil opprettholde og videreutvikle vernekvalitetene ved fri utvikling, uten at det er behov for aktive skjøtselstiltak. Alle kostnader til vern og forvaltning av områdene vil dekkes innenfor KLDs gjeldende budsjettramme.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer kostnadseffektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 1. Områder som er vurdert og ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter, blir tatt ut før det meldes oppstart for verneprosessene. For privateide frivillig vern områder innebærer det at myndighetene takker nei til tilbud om vern.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det ble i 2017 sluttført en slik evaluering, som gir et godt grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper. Evalueringen tar utgangspunkt i det vedtatte målet om vern av 10 % av skogarealet. For å sikre et kostnadseffektivt skogvern med høy faglig kvalitet trengs også god oversikt over hvor de viktigste skogområdene er. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av skogtyper som er viktige i skogvernet. Klima- og miljødepartementet vurderer at de foreslåtte verneområdene vil bidra til å oppnå de mål og føringer Stortinget har vedtatt for skogvernet,

9.3. Privatøkonomiske kostnader

Tapte inntekter for privatpersoner som følge av at igangværende bruk ikke kan fortsette, erstattes etter bestemmelsene i naturmangfoldloven. Dette gjelder både for private skogeiere som i denne saken har tilbudt skog for frivillig vern, og for Statskog SF som er grunneier i flere av områdene. Erstatningene i saken er i all hovedsak knyttet til at skog som tømmerressurs ikke kan hogges i verneområdene.

9.4. Administrative konsekvenser

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte verneområde. Naturreservatene er små verneområder, som det er lagt til grunn skal forvaltes av de kommunene som ønsker det. Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker slik myndighet vil forvaltningsmyndigheten ligge hos Fylkesmannen.

Klima- og miljødepartementet

t i l r å r:

1.

Forskrifter om vern for naturområder i fylkene Sogn og Fjordane, Rogaland, Vest-Agder, Aust-Agder, Telemark, Buskerud, Oslo, Østfold, Hedmark, Oppland og Trøndelag fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

2.

Forskrift om oppheving av forskrift 15. januar 1988 nr. 55 om fredning for Djuptrekkodden naturminne og forskrift 15. januar 1988 nr. 57 om fredning for VEAS (Vestfjorden Avløpsselskap) naturminne i Asker kommune i Akershus fylke fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

